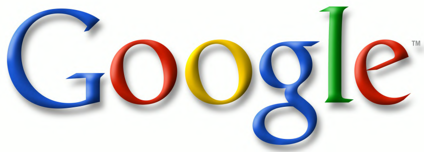

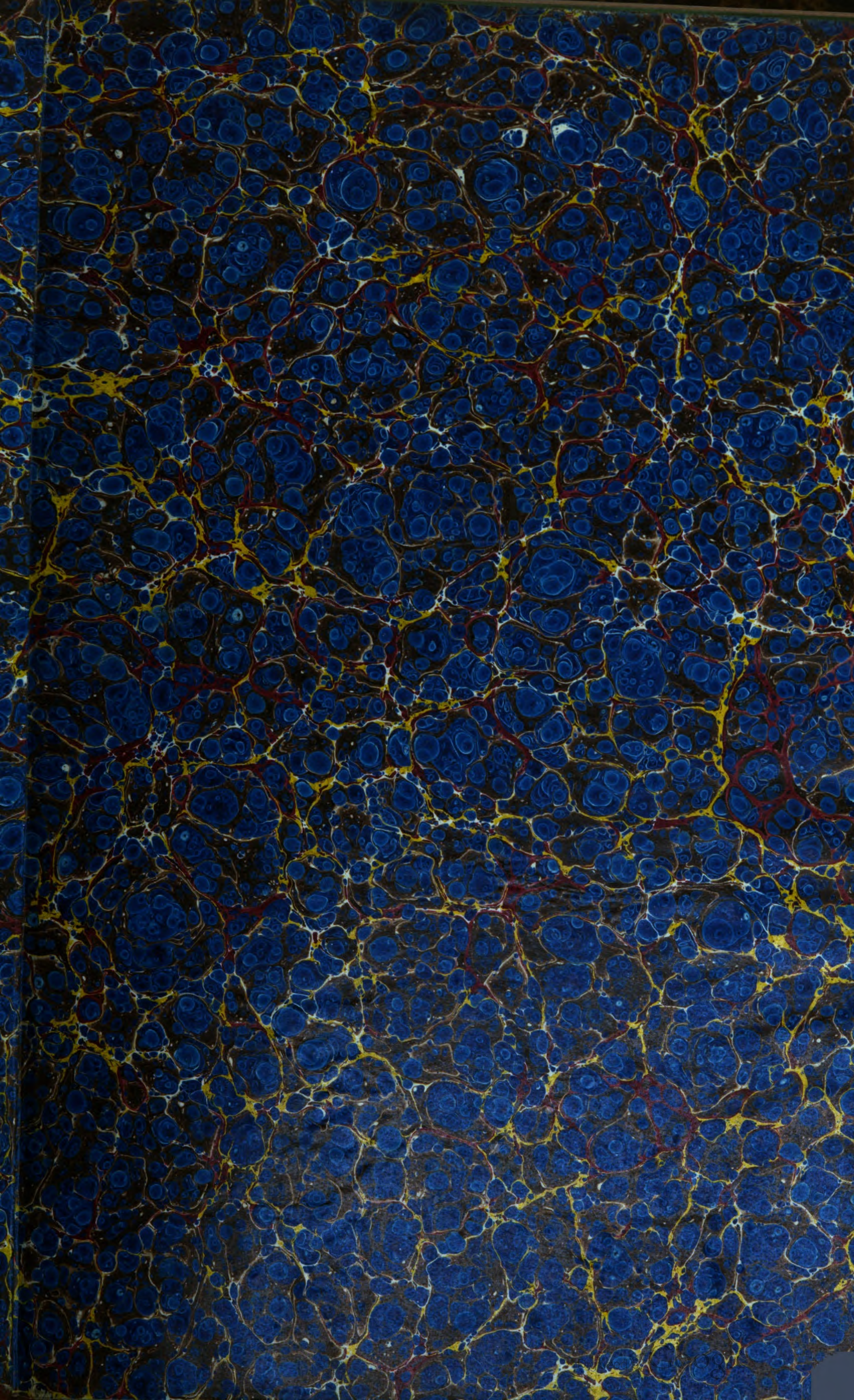

Ambiorix

J Nolet de Brauwere van Steeland

AMBIORIX

Dichtstuk

DOOR

J. NOLET DE BRAUWERE VAN STEELAND.

O schimmen van het volk welks eer ons blyft bestralen;
Die erfschat wordt door ons tot adelbrief bewaerd.
Als gy, verwinnen wy, of sluimren onder de aerd!

P. VAN DUYSE. *Vaderl. Poëzy.*

TE LEUVEN,
BY VAN LINTHOUT EN VAN DEN ZANDE.
TE ROTTERDAM,
BY W. MESSCHERT.

1841

AMBIORIX.

GEDRUKT BY AD. WAHLEN EN Cie.

AMBIORIX.

AMBIORIX

Dichtstuk

DOOR

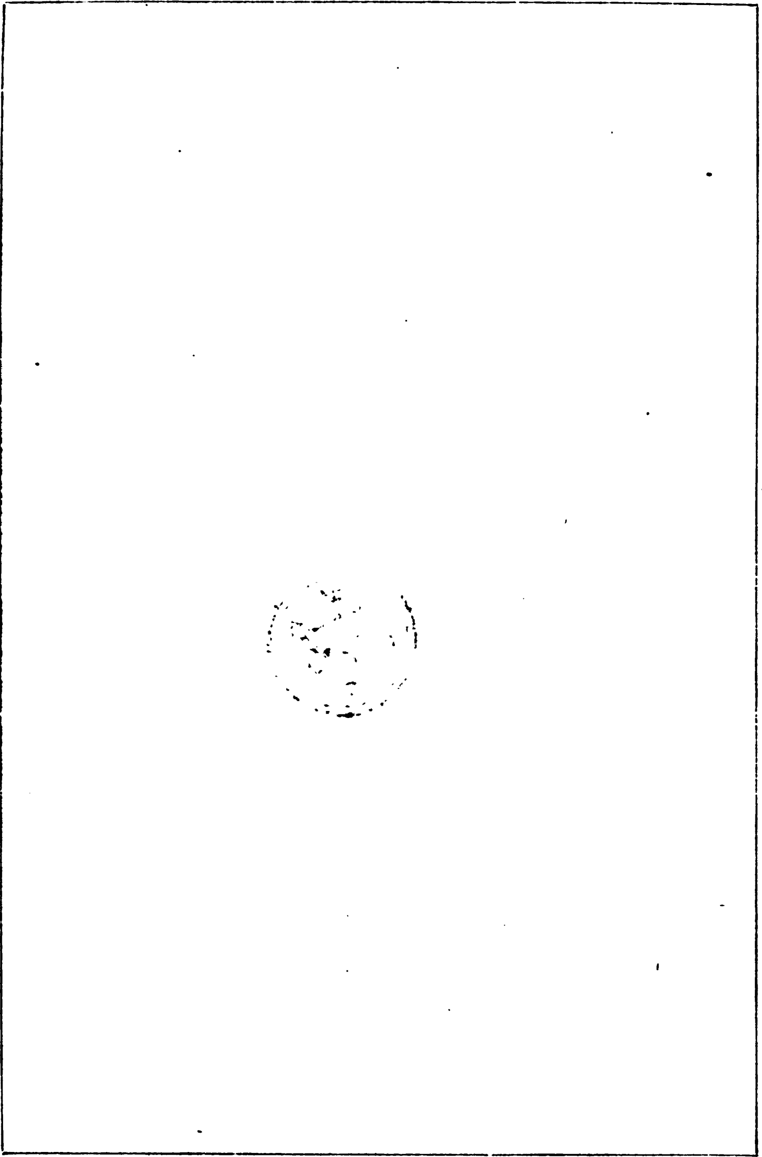
J. NOLET DE BRAUWERE VAN STEELAND.

O schimmen van het volk welks eer ons blyft bestralen;
Die erfschat wordt door ons tot adelbrief bewaerd.
Als gy, verwinnen wy, of sluimren onder de aerd!

P. VAN DUYSE. *Vaderl. Poëzy.*

TE LEUVEN,
BY VAN LINTHOUT EN VAN DEN ZANDE.
TE ROTTERDAM,
BY W. MESSCHERT.
1841

DEN

HOOGEERWAERDEN, HOOGGELEERDEN HEERE

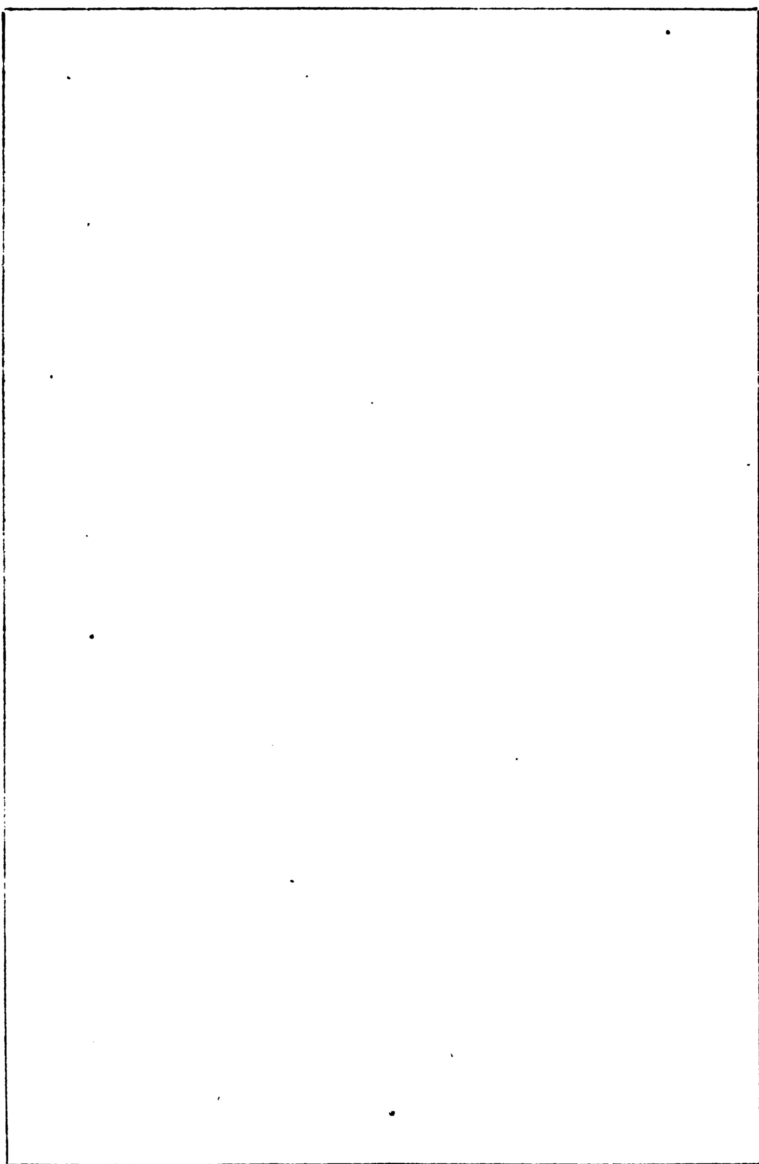
P. F. X. DE RAM,

RECTOR MAGN. DER CATHOLYKE HOOGESCHOOL TE LEUVEN; KANONIK HONOR. DER METROP. KERK VAN MECHELEN; DOCTOR IN DE GODGELEERDHEID EN HET KANONIEK REGT; GEWOON LEERAER AEN DE FACULT. DER GODGELEERDHEID; RIDDER DER LEOPOLDS-ORDE; LID DER BRUSSELSCHE AKADEMIE; DER KONINKLYKE KOMMISSIE VAN GESCHIEDENIS; DER MAETSCHAPPY TER BEVORDERING VAN NEDERD. TAEL EN LETTERKUNDE TE BRUSSEL, ENZ., ENZ.

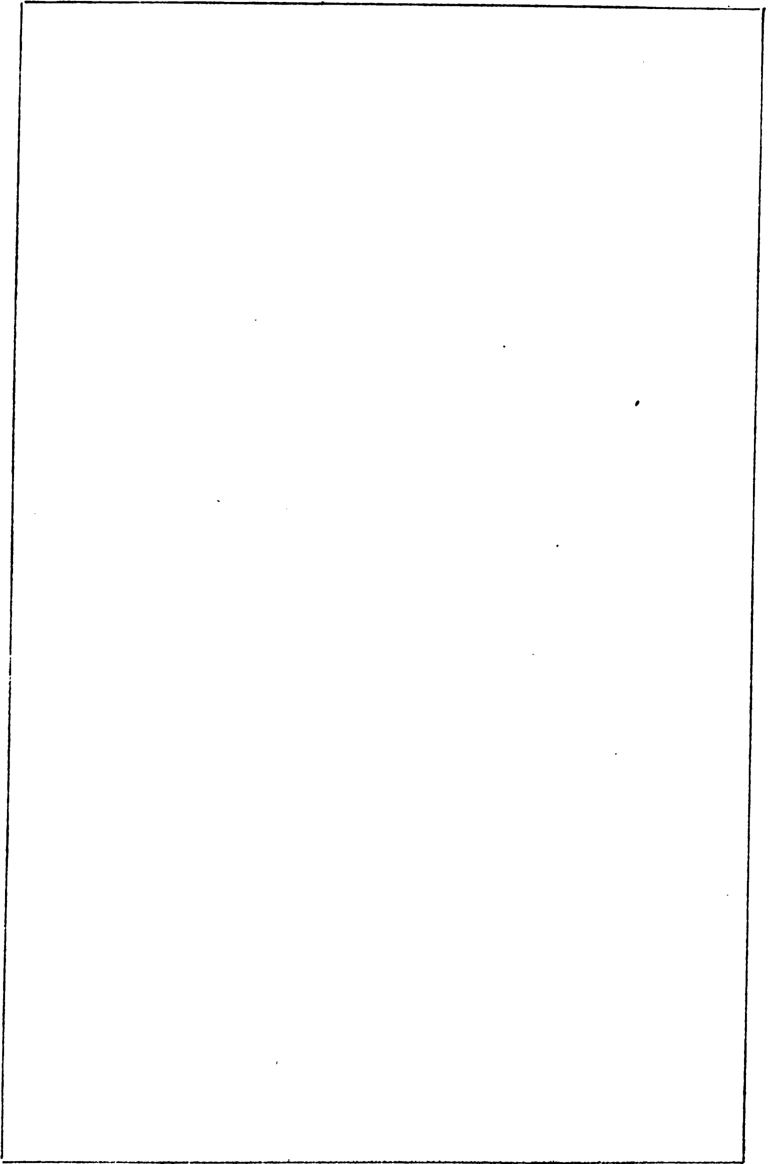
Uit byzondere hoogachting opgedragen

DOOR

DEN SCHRYVER.

AMBIORIX.

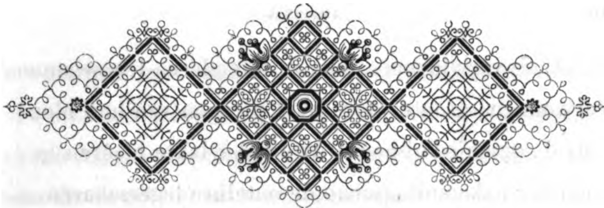
EERSTE ZANG.

Het oude Rome juicht om zijnen zegepraal,
En ziet met trotschen blik op 't siddrend aardrijk neder.

L. RIETBERG. *Lenteloveren.*

Nu rukken, woest en onbeteugeld,
Des oorlogs vloeken hongrend aan.

HELMERS. *Antoninus Pius.*

EERSTE ZANG.

Verhef u, Zangster, die myn elpen citer spant!
Ik roer het snarenspel voor 't dierbaer Vaderland,
En zing het heldenfeit der dappere Eburonen;
Den stryd, gestreden door Germanjes waerde zonen,

Groot, als verwinnaers, door d' ontemb'ren leeuwenmoed;
Verwonnen, grooter nog, by 't plengen van hun bloed.
Ontrol, geschied'nisboek, uwe onbevlekte blaêren :
Toon der nakoomlingschap de ontelbre legerscharen
Van 't voorgeslacht; toon haer hoe men verwint of sterft,
En, zelfs by nederlaeg, ook heldenroem verwerft.
Dael, schoone hemelmaegd, van 't rein gestarnde Noorden;
Begeester my; geleid myn strenge harpakkoorden;
Ontsluyer my 't voorheen! Stort in myn jeugdig hart
Den eedlen driftstroom van Germanjes gryzen bard;
Giet in myn ziel een sprank van 't aedlyk dichtvuer over!
En dat ik, deelgenoot in 't onverwelkbaer loover,
(Voor wie het feit bestond en wie 't bezong, één kroon,)
My waerdig zanger van der vaed'ren roem betoon!

Wanneer de forsche athleet, het strydperk ingetreden,
Triumfbaen, waer hy vaek het hong'rend dier bestreden
En steeds verwonnen heeft, zich weêr ten stryde biedt,
Dan opent zich voor hem een vreeslyk hol, en schiet
De woeste koningleeuw van de Afrikaensche stranden
Het schandig zandbed in : het bloedschuim op de tanden

En waetrend naer den buit, werpt hy de bliksems rond
Die vonk'len uit zyn oog. Zyn klaeuw doorrygt den grond:
Zyn staertslag zweept het zand; zyne opgeschudde manen
Staen als de golven by het loeyen van de orkanen;
En wen zyn vuer'ge blik het menschlyk offer trof,
Dan rimpelt, krimpt en plooit en kreukt hy zich in 't stof.
't Hol-dondrend vreugdgebriesch ontademt wie het hoore:
Hy brult, springt op, schiet toe, doorklieft de breede vore,
Spalkt d'opgescheurden muil, die heet, naer lessching dorst,
En wringt zyn ligte prooi de klaeuwen in de borst.
Maer de onverschrokken held staet roerloos, onbewogen!
Hy staert met strakken blik den dierenvorst in de oogen:
Een wenk is hem genoeg! het monster strykt de leên,
En deinst, en kruipt terug, en sluipt rond om hem heen,
En sleept den langen staert, en vleit zich grollend neder,
Lekt hem den voet, en vindt zyn' ouden meester weder.

Zoo zwaeide ook Rome's magt den schepter over de aerd':
Zoo hield zy 't volkrendom gekrompen onder 't zwaerd
Dat eens, in vroeger tyd, haer heldenroem mogt staven.
't Heelal was haer; zy heerschte, en werelden van slaven

Zag ze in het slyk gebukt en voor haer voet geknield.
Een troep Barbaren lag ontzenuwd en ontzield,
Door 't zegevierend Rome in 't schandigst juk geklonken.
De hoop was hun ontgaen; de moed, te diep gezonken;
En hieven zy dan nog den half vergruisden kop,
In eigen bloed gedoopt, stuiptrekkend-dreigend op,
Barstte ooit de vryheidskreet uit hun vernepen longen,
Te harder werd de voet hen op de borst gedrongen,
Te naeuwer werd de knoop der riemen toegestrikt,
En 't morrend klagen zelfs hun in de keel gestikt.
Maer wrong zy d' yz'ren arm tot barstens toe gesloten,
Nog wilde zy 't gebied van haer beheer vergrooten,
En, even als de gier, verholen in zyn kloof,
Een nieuwer aes beloert en buit op meerd'ren roof,
Zoo tuerde ook de adelaer, in 't roofziek nest gekropen
En blikte in 't wyd verschiet.
Nog lag het Noorden open!
Het ruwe Noorde was nog vry, nog onvermand!
Nog had de Romer daer zyn' standaerd niet geplant;
En om geleden hoon van Kimbren en Teutonen,
Verhief zich 't wraekgeschrei van Tibers heldenzonen!
Daer ligt het Noorde met de starrenkrans om 't hoofd :

Hy heeft den stouten kreet der vryheid niet gedoofd,
Noch zich in 't slaefsch gareel den vreemd'ling prys gegeven;
Maer ademt reiner lucht en leidt het zwervend leven,
Hem, Titanszoon en teelt van 't reuzenvoorgeslacht,
Als ouderlyk gebruik, door de eeuwen aengebragt,
En heilig voortgeplant in 't hart van echte telgen.
Vry, mag zyn breede borst den frischen aêmtogt zwelgen;
Want, even als het ros, dat fier en ongetemd,
Wen nog geen yz'ren band zyn snelle hoeven klemt,
Geen toomen, digt gesnoerd, zyn forsch gebit beteugelen,
Het veulen op de zy, gedreven op de vleugelen
Des winds, in pylenvaert het open vlak doorrent,
De gryze stofwolk splyt en dwarlend opwaerts zendt,
En, onverbasterd kroost van sterkgespierde draveren,
Stampvoetend, in zyn vlugt den hollen grond doet daveren;
De lange stralen vuers uit kei en steenklomp kaetst,
Den breeden luchtstroom uit het wyde neusgat blaest,
De manen vrolyk schudt by 't uchtendschemerklimmen,
En dankbaer ginnikt by het avondzonneglimmen,
Zoo is de Noordman ook, en even fier en vry!
Mistrouwend, woelziek, wars van dwang en slaverny,
Bouwt hy zyn woning niet in hoogbeschanste steden;

Maer de eigen goedheid der voorvaderlyke zeden,
Vindt hy in d' engen kring der stille boschhut weêr.
Aen de oevers van een vliet vest hy de houtstulp neêr;
't Is daer dat Wodans zoon, omringd van lievelingen,
Die spelend nog zich om den schoot der moeder dringen,
Het jong gezin de vrees der goôn in 't harte prent.
Hy maekt hen met de daên der Ouderen bekend;
Toont 't roemryk voorgeslacht in 't barnen der gevaren,
En leert hen vroeg hun moed en deugden evenaren.
Maer dringt een vreemde horde in 't dierbaer Vaderland,
Dan rukt hy schild en speer en werpspies van den wand;
Dan gordt hy 't zwaer rappier zich om de reuzenlenden,
En sluit zich, tot den stryd, aen de onvertsaegde benden,
Wien 't ruige wolvenhair tot helm en pantser strekt,
En 't bardenlied des krygs tot heldenwondren wekt.

En gy, verwaten sleep van wreede dwingelanden,
Vermeet u 't vrye kind van 't Noorden aen te randen?
Wet u den snavel scherp, o wereldadelaer!
Toon u den slavendrom als volkveroveraer,
Maer wacht u voor het slib der zinkende moerassen!

Waen niet, tot in zyn hol, den boschwolf te verrassen;
Vlugt de ongelyke kans; tirannenvolkshoop, keer!
Gy weet het immers, Rome, of heugt het u niet meer?
Eens zaegt ge van de spits der cirkelvormige Alpen,
Een stout barbarenheir uw vlakten overzwalpen,
Gelyk de sneeuwklomp sist die van de bergen stuift,
En, dondrend in zyn vaert, langs de effen helling schuift.
Toen trok een hordenstoet van ongetemde Gallen,
Trots uwe schutsgoôn, door de bres der heil'ge wallen;
Toen zaegt gy de eeuw'ge stad tot op den boôm geslecht,
En Brennus heldenzwaerd de weegschael ingelegd.
Toen echter hadt ge volk dat vrees noch dwang vermande
En een Camillus, die zyn' degen u verpandde.
Toon, welp van Romulus, 't verzwakt gemeenebest,
En zeg den volk'ren thans, wat van die grootheid rest!
Waer zyn, o Tiberstad, waer zyn uwe achtb're Raden,
Die op 't ivoorgestoelte een' wissen dood versmaedden,
En die de Gauler zelf ontzag als 't godendom?
Thans bukt uw fier Senaet de slaefsche leden krom;
't Onwaerdig Raedhuis voedt partyschap in zyn midden:
Ga, zie 't Beschrevental zyn eigen werk aenbidden
En knielend voor den voet eens albeheerschers neêr!

'k Ontwaer een Sylla, maer geen Cincinnatus meer.
Het wetboek ligt vertrapt, gescheurd door schenders handen,
De burgerkryg verslindt zyne eigen ingewanden;
De wraek geleidt zyn stael; vervolging rept en woedt,
Treft de onschuld met haer ban en plengt het zuiverst bloed.
Slechts de ondeugd leeft! Zy leeft, en zit ten troon verheven:
Slechts haer is strafloosheid ten schandigst deel gebleven;
Terwyl ze in weelde baedt, den staf van 't misdryf zwiert,
En onbedwingbre drift den lossen teugel viert.
Godloosheid zetelt vry; de lage, vuige laster
Bezwaddert in 't geheim; de pestige ontucht plast er,
Door drabbe en bagger heen, in geile naektheid voort.
Een Catilina, nog bezwalkt met broedermoord,
Durft beide handen, met het reinste bloed bedropen,
(O heiligschennis!) in het tempelwater doopen,
En koopt zyn gruweldaed door nieuwe gruwels vry!
Ziedaer uw Republiek! Dat zyt ge, Rome, en gy,
Gy zoudt, o basterddwerg, uw moordkuil uitgebroken,
Den onbedwingbren reus tot in zyn hol bestoken?
Ontzeg u 't stout bestaen! Laet af, verwyfde, en zwicht!
Keer u naer 't Morgenland en spiegel u in 't licht
Des Oosterlings, uw slaef, — uw meester in 't boeleren!

Ga, lager nog dan hy, u dieper nog verneêren :
Ga, Rome, en trek als hy den purpren tabbaerd aen;
Vlecht u om 't duiz'lig hoofd een krans van rozenblaên;
Ga, op het tafelbed, 't verwende ligchaem strekken;
Ga, met de blos der weelde uw bleeke wangen dekken
En gryp de drinkpokael by 't zinloos feestgebral,
En lach en schater nog by 't dreigen van uw' val!

Het Driemanschap regeerde in Rome's gryze wallen :
Reeds was Hesperia voor Cesar's zwaerd gevallen,
En droeg de Galler 't juk door hem zoo noô getorscht.
Wat zwol den jongen held de hoogmoed in de borst,
By t' vaek herdenken, hoe, dat lauwertwygenplukken
Hem om de slapen eens de koningswrong zou drukken!

Hoe vaek had Julius, in 't stille van den nacht,
Dit streelend voorgevoel geliefkoosd en herdacht;
Hoe vaek in zyn gemoed den bangsten stryd bestreden!
Dan ryst 't Gemeenebest in heel zyn streng voorleden,
En 't eigen vonnis dat hy uit de toekomst leest,
Met Catilina's val hem dreigend voor den geest.
Zal hy op 't vrye Rome een' open aenslag wagen? —
Dan weêr, komt uit haer kuil de schim van Sylla dagen
En roept hem grimmig toe: « Volhard, o Cajus zoon!
En baen u door het bloed een' weg tot op den troon! »
Vertwyf'ling grypt hem aen by 't onverpoosd herdenken:
Gefolterd is zyn hart by 't heen en weder zwenken,
En dikwerf vraegt hy zich, in schuchtre zielepyn,
Of Cesar en fortuin één en onscheidbaer zyn?
Ga, held van Mytileen! wat doet u langer toeven?
o Ja, 't fortuin is u; ga 't wisselrad beproeven;
Maer eerst als legerhoofd een bende om u geschaerd,
En versche lauw'ren op het bloedig veld vergaerd!

Hy dacht, en de arendsblik die door het luchtruim boorde,
Ontdekte aen Cesar's oog 't nog onverwonnen Noorde;

En, als de bliksemstrael die in het duister licht,
Zoo schoot een grimlach hem door 't wreev'lig aengezigt.
Lang blyft hy op dat punt de starende oogen vesten,
En wiegt zich in een droom van nieuwe wingewesten:
Het Noorde is hem de kroon waernaer hy smachtend hygt,
De voetschabel waerop hy eens den troon bestygt!
Niet langer aerzelt hy met twyfelend beramen,
En prest in aller yl de legioenen zamen;
Maer in die woeste drift deelt 't Roomsche leger niet:
Het werpt een vorschend oog in 't vaelgekleurd verschiet,
En deinst verbleekt terug by 't sommen der gevaren,
En siddert voor de knods der duchtige Barbaren.
Dan Cesar heeft de stem van 't dof gemor gehoord,
En spreekt hun moed in 't lyf en vat het krachtig woord:

« Romeinen, die my steeds op de eerebaen verzeldet,
En nimmer 't bang gevaer, maer slechts de lauw'ren teldet
By slag op slag geraept, waer is die leeuwenmoed,
Waer is die zucht naer roem, o Cesar's makkerstoet?
O neen, gy deinst, en zult dien voor'gen roem niet staven:
Gy deinst, en voor een hoop door vrees vermande slaven

Die sidd'ren op hun beurt voor Rome's adelaer!
Vliedt dan, gy lafaerds! werpt en speer en beukelaer
En lemmer weg; verlaet uwe onbevlekte vanen,
Dekt u het hoofd en schuilt voor 't woeden der Germanen!
Gezellen, die met my steeds de overwinning tart,
Spreek, heldendrom, en zeg, wat jaegt u schrik in 't hart?
Gy, 't moedig harte steeds voor roem en eer gezwollen,
Wat doet dien eed'len drift u in den boezem stollen?
Verwenden, die den band der duerzaemste eeden schendt,
Is u dit reuzenslacht Barbaren onbekend?
Heeft 't magtig Kimbrental geen' Marius gevonden,
Heeft niet het somber graf hun zwervend heir verslonden,
Of zyt gy allen van der vaedren moed ontaerd,
En ik, uw legerhoofd, een' Marius niet waerd?
Aen midd'len zal het u op onzen togt niet falen:
De vyand zelve moet den voorraed ons betalen;
De wegen spoorde ik op, en, beter dan gy waent,
Heb ik ze, my ten roem en u ten buit gebaend.
Wie zal zich onder u my wederspannig toonen?
Nooit zag ik, onverdiend, een' Roomschen veldheer honen,
Die steeds, als ik, zyn heir tot de overwinning bragt;
Of houdt gy my welligt van loos verraed verdacht?

Romeinen! voor het licht aen de Oosterkim zal breken,
Zal de optogtseinklaroen haer schellen marschtoon steken:
Toont gy der wereld dan, by 't scheem'ren van den dag,
Wat meer, gevoel van pligt of vrees op u vermag.
Nog staet de keus u vry en Janus tempel open:
Wien moed ontbreekt, hy vliede! en 't schyngevaer ont-
Verberge hy zyn schande, indien hy ze overleeft! [loopen,
Zoo uw bloohartigheid myn stout geluk begeeft,
Nog steun ik op de trouw van moedige soldaten:
Het tiende legioen zal nimmer my verlaten!
Met haer, met haer alléén Germanië ingerukt,
En groenend eereloof in 't heilig woud geplukt;
Of keert het wiss'lend lot, dan, met den dood der braven,
My levend onder 't puin van 's reuzen val begraven! »

De veldheer zwygt en slaet de spytige oogen rond.
Hy klappertandt, verbleekt; zyn vuer'ge blik doorgrondt
Den diepstverborgen wil in 't hart der legerscharen.
Maer de onverschrokken ziel hem uit den mond gevaren,
Voer over in 't gemoed van 't opgetogen heer,
En Cesar vond nog eens zyn kloeke benden wêer:

Zy deden 't vonk'lend stael op d'yz'ren beuk'laer klaetren,
En 't ruim weêrgalmde by 't eenparig *Voorwaerts!* schaetren.

En vóór het morgenlicht door 't hemelnachtkleed
En vóór de krygsklaroen den morgenoptogt stak, [brak,
Zag 't oud Germanje reeds de zon der vryheid tanen,
En groette de adelaer der Roomsche legervanen.

TWEEDE ZANG.

Tremble, je vois pâlir ton étoile éclipsée:

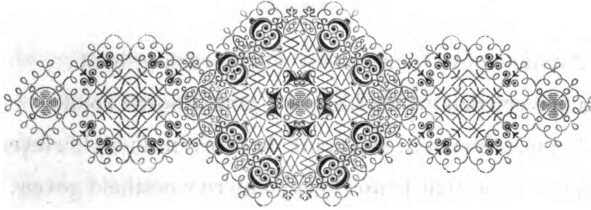
. . . .

Adieu, ton règne expire et ta gloire est passée!

C. Delavigne. *Messéniennes.*

Zweer op dit offer, dat, zoo lang u 't licht beschijn',
Gij nooit een vriend van Rome of een Romein zult zijn.

R. Feith. *Hamilcar.*

TWEEDE ZANG.

Stem, elpen speeltuig, thans de gouden snaren hoog!
Het oud Germanje ryst voor myn verbysterd oog
In d' ongesmukten tooi en 't schoon van vroeger dagen.
Ik zal, o weeldrig Zuide, uw zoel niet ondervragen:

'k Zal niets ontleenen aen uw schilderachtig bont,
Maer werp den hollen blik in 't gure Noorde rond.
'k Zal u, Germanje, weêr uit de eeuwen doen herleven,
En aen myn stout penseel die somb're woestheid geven,
Als kenmerk van uw schoon en adeloud taf'reel.
Hier levert ons natuer een ruw en bar tooneel,
Maer hier ook is haer werk en even trotsch en edel:
Hier heft de steile rots den naektgeboren schedel
Waerop een mager mos zyn dunne vlokjes strykt,
Als soms een gladde kruin met zilverhairen prykt.
Daer rolt de grootsche vloed zyn hobbelige stroomen;
Verdiept het slibb'rig bed; verbreedt de smalle zoomen;
Spoedt 't bruisend kristallyn door 't opgegraven dal
En stort zich schuimend in d' onpeilb'ren waterval.
Ginds toont de onmeetbaerheid een dorre en schrale heide,
En verder spreidt de groene en mild begraesde weide,
Haer veengrond u ten toon, ontwoekerd aen 't moeras,
Of, nog onuitgediept, een kille waterplas.
Of, 't is het eikenwoud, den goden toegeheiligd,
En voor het schendig oog met kreupelbosch beveiligd,
Dat d' ongeschonden kruin in 't wydsche luchtruim schiet,
En onder zyn geblaerte u schuil en lommer biedt.

Germanen zyn het die dees woeste streek bewonen :
't Is 't ongetemd geslacht der moedige Eburonen,
Dat hier een schuilhoek vond en in dit schrikgewest,
Zoo onbeschaefd als hy, de hutten heeft gevest.

Maer even als de vloed die in zyn golvenwentelen,
En bruisend van 't gebergt', het hechtst arduin doet kantelen,
Den gryzen eik ontgraeft, het nieuwe bed doorwoelt,
En alles is zyn vaert versleept, en henenspoelt;
Zoo scholen in hun vlugt de ontzag'lyke adelaren,
Aen 't hoofd van Julius geduchte legerscharen,
Van de Alpenbergen op Germanjes vlakten neêr.
Verwoesting volgt en merkt den togt van 't Roomsche heer :
Zoo ook, in 't zengend vlak van Zah'ras woestenyen,
Ontplooit de windkolom haer vuer'ge schakelryen,
En stuwt in bliksemvaert de zandwolk dwarlend voort,
Die nieuwe bergen hoopt en nieuwe groeven boort.
Maer wie, wie stelt zyn magt en woeden pael en perken?
Wie snoeit den adelaer de breedontplooide vlerken?
Wie stopt zyn reuzenvaert? 't is vast een gryze held,
Die overwinningen zoo ruim als jaren telt;

Een achtbare ouderling, wien talryke eerlauwrieren,
Gevlochten om den kruin, het dapper krygshoofd sieren?
Hy is geen grysaerd, neen; hy is een jongeling,
Die 't heldendoopsel niet op 't bloedig veld ontving,
Maer hygt naer 't oogenblik, voor hem nog ongeschapen,
Dat hy in 't vuer des krygs dit eereloof zal rapen :
Tot daer is slechts een band zyn een'ge vorstenkroon.
Zyn reuzige gestalte is, als zyn ziele, schoon :
Hem daelt het golvend hair, gesplitst in blonde vlokken,
De breede schoud'ren af, in digtgevlochten lokken
Vergaerd; blaeuwoogig spoort zyn heldere arendsblik
Het volk tot eerbied aen, den vreemdeling tot schrik.
Gespierd, als kind van 't Noorde, is kracht hem ingegeven :
't Onwrikbaer *willen* staet op 't voorhoofd hem geschreven,
Terwyl het bleeke van zyn mannelyk gelaet,
Zyne onverschrokkenheid en fyn gevoel verraedt.
Maer is de jong'ling schoon, als erfschat zyner Vaderen
Vliet hem nog schooner ziel door de opgezwollen aderen
En deugd, van kindsgebeent' hem in 't gemoed geplant.
Hoe klopt de boezem hem voor 't dierbaer Vaderland!
Wee hem, die 't oorlogsvuer zal in Germanje dragen,
En Wodans telgen op hun erfdeel durft belagen!

Nooit heeft een vreemde dwang hun' vryen boôm onteerd,
Want 't is Ambiorix die 't reuzenslacht beheert!

En hy, zal hy het hoofd voor de onderdrukking neigen?
Hen, die de vryheid van zyn Vaderland bedreigen,
Niet teistrend weren, of, zyn vorstenrang onwaerd,
Zich schuilen voor den val van 't donderwolkgevaert',
Den Roomschen adelaer geen' kloeken weêrstand bieden,
En, laf genoeg, het pad van heldeneere ontvlieden?
Neen dan, Ambiorix, het lemmer opgevat:
Ja, liever 't laetste bloed op 't oorlogsveld gespat,
Dan zich in slaverny den vreemd'ling prys gegeven
En 't jongste noodgeschrei der vryheid te overleven!

Zoo denkt de vorst, en gespt het reuzenslagzwaerd om:
Het oorlogssein barst los en de opgedaegde drom,
Ontzagverwekkend tal van duizenden Barbaren,
Bedekt en bosch en veld met zyne ontelbre scharen.
Maer, Noordermannenheir, niet gy, niet gy alléén,
Voedt 't heilig krygersvuer in 't moedig harte! o neen:

De zwakke wederhelft die u haer minne wydde,
Sluit zich aen uwe horde en wakkert u ten stryde;
Hy die de leden sleept, gekromd op d' eiken staf,
Spoedt met u naer den zege of naer een eed'ler graf;
Een jeugdig kroost, u waerd, deelt in dit strydverlangen,
En mengt zyn kinderstem aen die der Bardenzangen :
Den ouderling verjongt, — den kind'ren rypt het bloed;
Een en onscheidbaer zyn hun wil, hun doel, hun moed!
Toen trad Ambiorix aen 't hoofd van zyn gelederen
En sprak : « Nooit zal men u, o Vaderland, vernederen,
Zoo lang uw vryheidsregt zal steunen op ons zwaerd.
Eer zoek' men ons gebeente in de asch van uwen haerd,
Eer moge 't zonnelicht in d' eeuw'gen nacht verduisteren,
Voor vreemde dwing'landy u in haer boei zal kluisteren!
Daeg op dan, Rome, en toon, by uw' verhaesten val,
Wie beider, regt of dwang, den zeeg behalen zal! »

De nacht had de ebben poort van zyn gebied ontsloten,
En wierp om 't legerveld der dapp're bondgenooten
Zyn' zwarten sluyer als een kille neveldamp.
Een doodsche stilte heerschte in 't Eburoonsche kamp;
Een bange stilte, als wen de solferzwang're wolken,
Den heeten luchtkreits van 't bevangen ruim bevolken,
Een vale bliksemflits door 't gryze duister licht
En 't harte sneller jaegt by 't drukken van zyn wigt.
Zoo had de nacht zyn floers op 't duchtig heir gezonden;
Hy hieldt de wakk're bende in vasten slaep gewonden,
En alles, alles sliep, en alles, alles zweeg,
Dan soms een nachtwachtroep die in de verte steeg.

Daer lag het legerhoofd op 't wolvenhuidbed neder;
Maer rustloos wendt en wringt hy 't ligchaem heen en weder
En schommelt op zyn koets de matgewoelde leên.
Hy sliep dan niet, Ambiorix? hy sliep niet, neen:
Geen zachte rust verkwikt zyn ziel en sluit hem de oogen:
Hy waekt en houdt den geest in spanning opgetogen,
Terwyl door de aed'ren hem de bloedstroom ziedend bruischt.
Het denkbeeld dat zyn brein als 't bliksemvuer doorkruist,

Verworpen beurtelings en beurt'lings opgenomen,
Speelt dansend voor zyn' geest als wisselende droomen :
Tart hy den zege die hem lokkend tegenlacht,
Of onderwerpt hy zich aen Rome's oppermagt?
Hy aerzelt; voelt het vuer hem door de slapen branden;
Vertwyf'ling grypt hem aen; hy vat met beide handen
Het gloeyend hoofd dat met verharden polsklop slaet,
En zygt verplet ter neêr in moedeloos beraed.

Toen kwam een schyngedaente, uit d'afgrond opgerezen,
Een bange schim hem voor : de trekken van haer wezen
Verkondden angst; zy was van aenschyn bleek, maer schoon;
Zy droeg een treurwilg-en cypressentwyg als kroon
Om 't maegdenhoofd, en hieldt den schedel neêrgebogen.
Zy schoot een' doffen blik uit haer verflaeuwende oogen,
Terwyl haer vrouwenhand een' zwaren strydbyl droeg
En, als een baerkleed, haer een blank gewaed omsloeg.
Zy strekte tot den held haer uitgemergelde armen,
En met een zwakke stem van pynelyk erbarmen :
« Waer (sprak ze), Ambiorix, waer wil uw drift naer toe?
Is dan uw wank'lend hart en kroon en schepter moe?

Wat! zoudt ge u tegen Rome en hare magt verzetten?
Zal niet de Zuiderreus den Noorderreus verpletten,
Of staet de kans gelyk op 't bloedig slagveld, zal
De grond niet splyten by 't gedreun van beider val?
Wil voor een beter lot dien eed'len geestdrift sparen:
Wyk voor het dreigend scherp van duizende gevaren
Die ons omgeven; wyk voor Rome's aed'laer! keer
En leg aen Cesar's voet uw' zwaren strydbyl neêr,
Voor u, Germanjes held, 't vyandig moordstael velle:
De dood! de dood! ziedaer het eind dat ik u spelle!
Ga dan, ontbind een heir den zege niet bestand,
En offer uwen moed aen 't heil van 't Vaderland!
Zoo niet..... beef dan voor my; beef meer nog voor u zelven;
Gy zult met eigen hand uw' eigen grafkuil delven!
Beef! in het strydensuer ziet gy my eenmael weêr!!!..... »

Zy zwygt, maer 't is, o schrik! die zelfde maegd niet meer:
De vale kleur des doods beschaduwt hare trekken;
Haer blanke sluyer hangt aen flarden, en met vlekken
Van roodgeverwde slib is 't rein gewaed bespat;
Zy heft den strydbyl, nog met rookend bloed beklad,

Omhoog en dreigt den held het scherp in 't hart te wringen.
Maer toont om haren hals bebloede cirkelkringen
Geteekend; zwaeit nog eens het roestig yzer rond
En zinkt met luider stem in d' opgespleten grond.

En hy? hy ligt verplet by 't hygend ademhalen:
Verdrukt, gesmacht is hem de borst en loost een' schralen
En schorren toon, als dien eens moord'lings uitgedoofd.
Te berge ryzen hem de hairen op het hoofd;
Hy voelt het jagtend bloed zyn' vloed in de aed'ren stremmen,
Een loodzwaer drokkend wigt hem op het harte klemmen;
Het klamme doodzweet breekt hem druipend op 't gelaet;
Hy spartelt op de sponde en stuiptrekt; worst'lend slaet
En strekt hy de armen uit om 't nachtspook af te keeren,
Maer onvermogend is zyn magtloos tegenweren;
Hy slaekt den band in 't eind met huiverenden ril,
Springt van zyn Legerkoets en lost een' bangen gil.

Wanneer de reizer, die zich schuilt voor 's hemels vlagen,
Aen 't groenend looverdak een' veilgen schuts komt vragen,

Als door het somber woud den hollen donder knalt
En aen den voet des eiks de bliksem plett'rend valt,
Dan staet hy roerloos, als aen de aerde vastgeklonken;
Zyn adem is benaeuwd en kropt hem; zwymeldronken
Verloochent hy het licht dat hy behouden heeft
En 't wondert hem dat hy dien slag nog overleeft.
Zoo schynt Ambiorix het spooksel nog voor de oogen:
Hy twyfelt, waent zich door een hersenschim bedrogen;
Hy stapt nog wank'lend voort, hy siddert nog en staert
Angstvallig rond of hy geen schyngedaente ontwaert.
Nog klinkt hem 't streng bevel: Terug! terug! in de ooren;
Nog meent hy hare stem: de dood! de dood! te hooren;
Den onvertsaegden held bevangt een bange schroom,
En, wakend zelfs, bezwaert hem 't heugen van dien droom.
Maer dra gevoelt hy weêr den moed hem ingedreven,
En een' Ambiorix in 't edel hart herleven:
« Wat toef ik (roept hy uit), wat drael ik langer nog?
Weg, met het droombeeld van een ydel schynbedrog!
Neen, 'k zal in 't worstelperk myn broeders niet verlaten!
Nog sta ik aen het hoofd van dappere onderzaten,
En over duizenden strekt zich myn grootsch gebied.
O nacht! welk voorgevoel gy in myn' boezem giet,

Wat rampvoorspellend lot ik uit uw slaep mogt lezen,
Nooit zal Ambiorix den heldendoodstryd vreezen :
Zyn dagen geeft hy veil, en welke ook de uitkomst zy,
De dood! ziedaer zyn keus, maer nimmer slaverny! »

Zoo klonk zyn tael; zoo had Germanjes held gesproken;
En voor het morgenlicht zyn kluisters had verbroken,
Voor nog de dageraed aen de oosterbogen scheen,
Riep 't Eburoonsche hoofd zyn' kloeken raed by een :
« Myn makkers (riep hy uit), en gy, myn bondgenooten,
Wien 't eigen volksbestaen heeft om uw' vorst gesloten,
En de eigen zucht naer roem, als my, in 't harte zwelt,
Ik ben niet langer meer die onverschrokken held!
Ja, 'k heb my zelf, en u in my, te diep bedrogen :
Nog dezen nacht kwam my een bange schim voor oogen :
Beef (sprak ze)! zoo myn wil u niet tot rigtsnoer strekt!
Verzaek de vryheidsroep die u tot stryden wekt;
Aenvaerd gewillig 't juk der Zuiderdwingelanden;
Leg schepter, kroon, gebied, gedwee in Cesars handen;
Zyt slaef! zoo niet, de dood! — Zy gaf een harden kreet
En zonk in 't gapend ruim dat voor haer voeten spleet.

Verschrik'lyk was die slaep, verschrik'lyk was 't ontwaken!
Toen voelde ik de enge borst een' langen zielzucht slaken,
Maer toen ook heeft myn geest vertwyfelend gedraeld.
Ja, 't heeft me een oogenblik aen mannenmoed gefaeld;
Een oogenblik heb ik de strydkans overwogen;
Een oogenblik betrok een doodsgezigt myne oogen,
En 'k twyfelde aen de kracht van 't scherpe noorderzwaerd.
Welaen dan, makkers, kiest een opperhoofd u waerd,
Die, moedig, aen uw hoofd, den vyand weêrstand biede!
En ik..... ik leg en kroon en schepter af: ik vliede
En boet' myn schande alleen in afgelegen oord!»

Hy zweeg; maer onder hen stond een en vatte 't woord:
«Is 't wel Ambiorix die zulk een tael kan spreken?
Nooit is, o dapper hoofd, uw heldenmoed geweken;
Zyt gy ons allen niet in 't eerperk voorgegaen
Wanneer u 't Vaderland den stryd gebood? welaen,
Verbreek dan niet, o vorst, den eed dien wy u zwoeren:
Nog zult gy, aen ons hoofd, uw heir ten zege voeren;
Zoo vaek uw kloeke stem den optogt ons gebiedt
Staen wy u trouw ter zy, maer tegen Rome niet!

Of zoudt ge u sterker nog dan die Romeinen wanen?
Zy zwieren heinde en ver hun zegeryke vanen;
Waerom hun niet den afgevergden cyns betaeld?
Neen, 'k zweer zulks, nimmer heeft het ons aen moed gefaeld,
Maer thans houdt eene stem dien geestdrift ingetogen.
Ambiorix, zy sprak, die stem, van uit den hoogen
Tot u; versmaedt gy dan den wenk dien zy u gaf?
Het is haer wil: Thor eischt onze onderwerping af;
Waerom aen zyn gebod ons wederspannig toonen?
Neen, blyf, Ambiorix, op 't magtig Noorde troonen,
En dat een vreêverdrag ons aen het Zuide sluit'!»

Maer de eed'le held sprong op en barstte spytig uit:
« Gy hoort het allen, ja, zyn mond heeft uitgesproken,
En nog, nog heeft myn arm die lafheid niet gewroken!
Zeg, is 't verraed of vrees die u door 't harte jaegt?
Nooit heeft de Noordman zich, zoo diep als gy, verlaegd;
Nooit mogt zyn tael, als gy, het regt der vryheid krenken:
Een vreêverbond met Rome! en waerom geen geschenken
Den vreemd'ling aengebragt? ga, lafaerd, vlied en wend
U tot het roomsch gebroed dat onze regten schendt.

Maer neen, wat zeg ik? neen, dael in den afgrond neder;
Daer vinde uw zwarte ziel die Zuidervrienden weder;
Ga, boodschap daer hun komst en tref uw schandverbond!»

Zoo brulde Ambiorix en zwaeide 't lemmer rond;
Maer 't kwam niet op het hoofd des Noordmans neêrgezegen:
Een achtbaer grysaerd hield den zwaren klingval tegen:
« Bezoedel door geen' moord uwe onbevlekte faem
(Sprak hy); verdient de tael eens bloodaerds onze blaem,
Is dan uw woeste drift van dwaesheid vry te pleiten?
Toon op het slagveld 't stout bestaen van heldenfeiten,
Maer hier de kalmte die een legerhoofd betaemt.
'k Heb noch uw voorstel, noch zyn dwaes ontwerp beaemd:
De stille nacht mogt u geheimen openbaren
Aen ons ontzegd; kunt ge ons der Goden wil verklaren?
Of bouwen wy allêén op eigen moed en kracht,
Zoo ons van Wodans arm geene ondersteuning wacht?
Niet roek'loos dan een' stap tot ons verdelging wagen!
Neen, gaen we, Ambiorix, 't orakel ondervragen,
En, 't zy ge u onderwerpt of naer den zege snelt,
Gedragen we ons naer 't geen haer god'lyke uitspraek meldt.»

« Het zy zoo! (sprak de held) gaen wy dan zonder wylen,
Den ondoordringbren schoot van 't dreigend noodlot peilen! »
Hy zegde, en op zyn' wenk ging de achtbre raed uit een,
En trok naer 't heilig woud in diepe stilte heen.

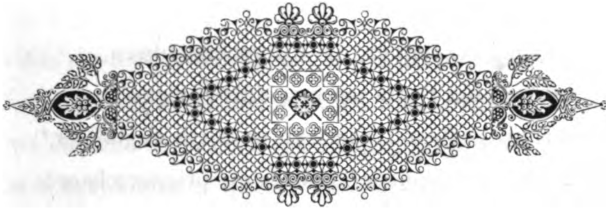
DERDE ZANG.

Hier toch, myn zoon, stemden harpen van 't Noorden,
'T Krygslied der vad'ren in kunstig gedicht.

A. A. *De Dageraed onzer Verlichting.*

Ses cheveux noirs ressembloient à la fleur d'hyacinthe,
et sa taille au palmier de Délos.

CHATEAUBRIAND. *Les Martyrs.*

DERDE ZANG.

Daer schiet het somber bosch, verblyf der noordsche Goden,
Ontzaglyk heiligdom den sterveling verboden,
Geheimvol oord, dat nooit een vorschend menschen-oog
Doorgrondde, 't bladerdak met majesteit omhoog.

Zeg, tempel der natuer, ons die geheimenissen
Verholen in het zwart van uwe duisternissen?
Waer is uw godheid? waer zyn vrees'lyk slagtaltaer?
Waer is uw bardenkoor? waer is uw priesterschaer?
Maer neen; beschaduw ons uw bloed'ge tabernakelen;
Maer neen, verzwyg de stem van uwe schrik-orakelen;
Maer neen, verberg in 't diep van 't ondoordringbaer woud,
De godheid die zich daer aen aller oog onthoudt.
Nooit heeft een ongewyde uw grondzuil overtreden:
Wee hem! de doodstraf volgt zyn roekelooze schreden!
Zeg, ongekend geboomt', waer is hy dan, die schat
Met zoo veel zorg bewaerd, dien uwe holte omvat?
Geen prachtig tempeldak verheft zich in den hoogen,
En spiegelt in het licht der zon zyn gulden bogen;
Geen marm'ren grond bevloert uw digt en mollig gras;
ô Neen! uw tempel is het statig eikgewas;
Zyn vloer is de aerd'; zyn dak, 't azuergewelf der hemelen;
Zyn schat, het zilverzand van 't schittrend starrenweem'len.
Waer is, o heidendom, uwe adeloude pracht?
Waer is, o priesterschaer, uw kostbre tempeldragt?
Waer zyn uw beelden, uw altaer, uwe offeranden,
De vaten, die hun licht en reukwerk eeuwig branden?

Is dit, o woud, uw diep bedolven schat? o Neen!
Uw outer is het vlak van Wodan's gryzen steen;
Uwe offeranden, 't bloed van hagelblanke stieren;
Uw hooglydsdos, de blaên die uwen kruin versieren;
Uw koorlamp, 't schynend licht der maen door 't nevelgaes;
Uw eenig reukwerkvat, het geurig bloemenwaes!

Daer ligt het heilig woud in vollen pracht en luister:
Geheimvol spreidt de nacht het floerskleed van zyn duister;
Slechts 't zachte maenlicht breekt de zwarte heem'len door:
Het schiet op 't zwygend bosch zyn' stillen zilvergloor,
Speelt glinstrend door den rym der nevelzwang're toppen,
Op 't diamantenheir der biggelende droppen,
En stort, terwyl zyn glans op de open terpen lacht,
Het digtste kreupelhout in een' nog holler' nacht.
Het danst door 't suisend loof der trillende eikenblaêren:
Als Walkyriën, die door 't somber boschruim waren,
Als schyngedaenten, uit hun grafkuil opgestaen,
Toont aen het huiv'rend oog zyn schaeuw de boomgroep aen.
Hoe treffend is, o woud, uw al te sprekend zwygen!
Het vooglenheir verstomt en sluimert op de twygen;

De vos verlaet zyn prooi; de boschwolf huilt niet meer
En zoekt, thans uitgeroofd, zyn donkre rotskloof weêr.
Het nachtegaeltje staekt zyn lief'lyk avondkweelen :
Alleen het koeltje zucht door 't schomm'len van de abeelen,
Alleen het beekje stroomt en murmelt zachtjes voort.
Wat heeft, ô stille nacht, uw grootsche rust gestoord?
Want, luister! ja, het is als 't zoet geruisch van snaren :
Want, luister! ja, het is als 't lied der Bardenscharen :
Want, luister! ja, het is een roerend stem-akkoord,
Dat, als een windharptoon zoo smeltend, 't ruim doorboort:

Verheft uw zang, o priesterscharen,
Voor 't zilverlicht der stille nacht;
Uw stem-akkoord versmelte zacht
In 't zacht geruisch der heil'ge snaren.

Als wen het nachtegaeltje kweelt,
By 't onverbroken gorgelreppen,
En 't hooren van zyn toov'rend kleppen,
De ziel des boschbewoners streelt;

Als 't windje by het avondkoelen
Zachtsuisend door 't gebladert' schiet;
Als 't stil gemurmel van den vliet
By 't ritslend kabbelgolfjes spoelen.

o Freya, reine hemelmaegd!
Die slechts, als de avondzonnestralen
In 't spiegelnat der zeeën dalen,
Uit hunne onmeetbre schuimkom daegt;

Wie 't sombre kleed der zwarte wolken
Tot een' fluweelen mantel strekt,
Met edelsteenengloed bedekt
Van starren, die het ruim bevolken:

Schyn, Freya, aen de azuren trans!
Volbreng uw loop, o nachtgodinne,
En schitter aen des hemels tinne,
Met onverdoofbren zilverglans!

Bespiede uw dienst een ongewyde,
Onttrek zyn oog uw blikkrend licht;
Omsluyer u het aengezigt
Eer hem ons wrekend stael kastyde.

Maer schyn voor ons, o nachtbaek! schiet
Uw stralen op uw lievelingen :
Voor hen die u ter eere zingen
Omwolkt ge uw vriend'lyk aenschyn niet.

Schenk, Freya, ons uw milde gaven :
Verleen der aerde vruchtbaerheid;
Dat zy haer voedsel ons verspreid',
En bronnen welle die ons laven.

Dael zeeg'nend op onze echtkoets neêr,
Gy, der verliefden schutsgodinne!
En dat de vlam der reinste minne,
Door u bekroond, ons hart verteer'.

Dat niets die zuivre vlam verdoove,
En dat een talryk nageslacht,
Met ons, als wy, uw grootsche magt,
o Blonde Freya, eenmael love!

Verheft uw stem-akkoorden zacht:
Versmelte uw zang, o priesterscharen,
In 't zoet geruisch der heil'ge snaren,
Voor 't zilverlicht der stille nacht!

Zoo had het bardenkoor het avondlied gezongen.
Maer welk een vreemd gerucht is door het woud gedrongen?
Wie is de ontheiliger, die zich vermeten dorst
Gewapend in het perk te treden? 't Is de Vorst,
Het is Ambiorix wien de achtbre raden volgen:
Ontroerd is zyn gelaet; zyn blikken staen verbolgen;
Zyn oog schiet vlammen uit en kenmerkt zielsbedwang:
« Staekt (roept hy), priesterschaer, 't zoetluidend vreêge-
En doet het oorlogssein uit uw bazuinen schallen! [zang,
Een stoute vyand dorst Germanië overvallen,

En plantte op onzen grond zyn vreemde legervaen.
't Is met de vryheid van het Vaderland gedaen :
Reeds schudt de slaverny haer' dreigende yz'ren keten;
'k Zie reeds uw bosschen, uwe altaren omgesmeten
En vreemde goôn in vreemde tempels opgetroond!
Wie bloost niet by den trots die onze vryheid hoont?
Wie is hy, die den schimp der Room'ren langer dulde?
Hy kwam tot u, de kreet die 't heilig woud vervulde :
Hy kwam tot u, die kreet van verontwaerdiging!
Spreekt, priestren! trekken wy de ontzagtbre reuzenkling?
Spreekt, priestren! zullen wy, Germanjes heldenzonen,
Ons 't moedig voorgeslacht nog immer waerd betoonen,
Of zullen wy, als slaef voor vreemden dwang gebukt,
Den jukriem kussen, die ons op de schoudren drukt?
Wy kwamen hier den wil der Goden ondervragen :
Spreekt! zal het Vaderland de roomsche kluisters dragen,
Of moet den vreemdeling der vaedren erf betwist?
Spreekt! zyn wy slaef of vry? spreekt, priestren, en beslist!»

Hy zweeg, en liet zyn borst een' bangen zucht ontglippen;
't Woord stamelde in zyn mond en stierf op zyne lippen :

« Spreekt ! » klonk nog eens zyn tael, en bevend was zyn stem.
Maer 't hoofd der priesterschaer stond op ; en voer tot hem :
« Heeft ons Ambiorix der waerheid tael gesproken ?
Is over 't oud Germanje een heirmagt losgebroken,
Die, als eene onweêrsvlaeg, verwoesting met zich draegt ?
Welaen dan, onverwyld de godspraek ondervraegd :
Laet ons op 't slagtaltaer een zoenend offer branden ;
Doorwroeten wy 't geheim der rookende ingewanden,
Hun schoot verklare ons 't lot dat nog de toekomst dekt ! »

Wat is 't, o priesterschaer, dat u ten offer strekt ?
Het houtwerk knapt en vlamt; de rookwolk stygt naer boven;
Wat dempt zyn vaert ? wat mag den heeten vuerkolk dooven?
Zyn 't vruchten van uw' grond, is 't ooft van uw geboomt',
Is 't bloed van stieren dat van 't smokend outer stroomt ?
Welk offer zult gy dan den God des oorlogs wyden !
o Oudheid ! keer het blad van uw barbaersche tyden !
Verheel de bloed'ge vlek die 'k aen uw schrift ontleen,
En trek om 't schriktooneel uw' dikken sluyer heen !
Maer neen, o priesterschaer, gy zult uw taek volbrengen :
Ga dan, en smeek de Goôn by 't gruw'lyk offerplengen ;

Het mes valt kervend neêr : de lyder is geslagt :
De vuerkolomme stygt, en 't offer is volbragt!
Reeds heeft een vorschend oog het ingewand doorlezen :
Wat zal, o God des krygs, uw vonnisuitspraek wezen?

Daer treed een blanke sleep het heilig boschperk door :
Het is een vrouwenstoet, een priesterinnenkoor;
Zy zyn het, die haer dienst aen Thors altaren wyën.
Wie is zy, die aen 't hoofd der maegdelyke ryën,
Als waer' ze een Walkyrie, zoo statiglyk verscheen,
En onbeweeglyk stond op Wodans outersteen?
Ja, roerloos staet ze, als 't beeld der marmergroeve ontsne-
Een hagelblank gewaed omhult haer fyne leden [den :
En dekt voor ieders oog haer ryzige gestalt';
De lange sluyer, die haer om de slapen valt
En langs de schoudren daelt in breed ontplooide strepen,
Doorweven, als haer kleed, met purperkleur'ge reepen,
Bedekte met zyn gaes haer overschoon gezigt.
Hadt ooit een stoute hand dien sluyer opgeligt,
o Hy ontwaerde een vrouw, een maegd zoo schoon als edel:
De zwarte hairvlecht golfde en waeide van den schedel

Haer langs het lelie-wit van hals en schoud'ren neêr;
Doordringend was haer oog, maer even zacht en teêr;
Blank was ze als 't zwanendons, snelvoetig als de hinde.
Had haer het oog eens mans gezien, o! hy beminde
De liefelyke maegd door zoo veel schoons bezield,
En vol ontroering had hy voor haer neêrgeknield.
Wie toch was zy? wie zal het diep geheim doorgronden,
Dat haer in 't stoflykkleed eens sterv'lings houdt gewonden:
Is 't Freya zelve en dekt het floers een boschgodin?
ô Neen, 't is Brenda, 't is de hoogepriesterin.
De sneller boezemjagt der hooggezwollen borsten,
Die hevig opgezet, als naer veraed'ming dorstten,
Verkondden 't vrouwenhart en wat dit hart doorstond.
Een diepe stilte heerscht het ruime boschplein rond;
Geen eikenblad beweegt en ritselt aen de boomen;
Geen stemme fluistert meer; geen adem wordt vernomen,
Als Brenda's mond op eens het doodsche zwygen breekt:
« Hoort allen, wat door my de godheid tot u spreekt:
Het onweêr barstte los en braekte op onze beemden
Uit d' opgespalkten muil een legertal van vreemden;
Gaet, kindren van Germanje, en weert hun dwinglandy!
Gaet, Wodan is met ons; de zege blyft u by.

Maer ook zal 't bliksemlicht, by 't vreeslyk donderknallen,
Den hooggetopten eik van 't reuzenwoud doen vallen.....
Te wapen dan, o volk, wien Wodan's stem gebiedt,
En gy, o Barden, roert Germanjes krygerslied! »

Maer staemlend heeft haer mond de godepraek gesproken.
Welk is de ontroering die haer stemme heeft gebroken?
Geen oog, hoe scherp, doorgrondt haer vrouwenziel; o neen!
Dit wist geen sterveling : dit wist haer hart alleen!
Zy gilde een' harden kreet by 't duiz'lig nederzygen,
Maer in den schellen toon van 't krygsklaroenenstygen,
Werd ook die wanhoopkreet in hare borst gesmoord,
En slechts den optogtszang van 't bardenlied gehoord :

Moedig Germanje, te wapen! te wapen!
Gord u het reuzenrappier om de leên,
't Pantser om 't lyf en 't helmet om de slapen!
Moedig Germanje, de vyand verscheen :
Op dan, en grysaerds, en mannen, en knapen!

Zonen van 't Noorden in helden herschapen,
  Sluit uw gelederen duchtig in een!

Diep is de zegel der vryheid in 't harte,
  Diep in het hart van Germanen gegrift;
Heilige vryheid! wee hem, die u tarte:
  Woedend weêrstaen wy zyn woedende drift!
Wee hun, die 't erf van Germanen belagen!
Nooit heeft het Noorden een keten gedragen;
  Nooit heeft het Noorden in boeyen getreurd:
't Schandige nypen van kluistrende banden,
Heeft het geweld van onze yzeren tanden,
  Moedig aen bloedige flarden gescheurd.

Haet voor den vreemd'ling verzadigt het dorsten,
  Dat in den brandenden aderstroom woedt;
Kindren die hangt aen de zogende borsten,
  Zuigt met de melk u dien haet in het bloed.
Grysaerds, voor wien reeds de kuilmonden gapen,
Eer gy u stort in het eeuwige slapen,

Legt op hun rand uwen wrevel niet af;
Sleept haer met u in de gronddiepten mede :
Vinde, wie dan onze velden betrede,
Haet in het leven en haet in het graf!

Moedig Germanje, te wapen! te wapen!
Gord u het reuzenrappier om de leên,
't Pantser om 't lyf en 't helmet om de slapen!
Moedig Germanje, de vyand verscheen :
Op dan, en grysaerds, en mannen, en knapen!
Zonen van 't Noorden in helden herschapen,
Sluit uw gelederen duchtig in een!

Sluit uw geleed'ren, ô dappere helden!
Toont u Germanen by 't moedig bedryf;
Sprengt met het bloed van den vyand uw velden,
Schenkt hem die velden ten eeuwig verblyf.
Laet hem het stof van den bodem verzwelgen :
Laet ons zyn heir tot den laetsten verdelgen :

Niemand van hun zie zyn huisgoden weêr;
Op dan, Germanen, en reedt u ten stryde!
Dat uwe moed zyn verwaendheid kastyde,
Veld hunnen hoogmoed en plet hen ter neêr!

Zyn hunne horden, als stortende vlagen,
Op het gebied van Germanje gerukt,
Wy slaen te weer : met verdubbelde slagen,
Hun onzen strydbyl in 't voorhoofd gedrukt!
Hen overrompeld by 't zegepraelschallen;
Hen, als een woedende storm, overvallen;
Hen, als de orkaen, in hun leger verrast!
Hen, met ons slagzwaerd den schedel geklonken!
Roodschuimend bloed uit dien schedel gedronken,
Ons aen dien rookenden beker vergast!

Moedig Germanje, te wapen! te wapen!
Gord u het reuzenrappier om de leên,
't Pantser om 't lyf en 't helmet om de slapen!
Moedig Germanje, de vyand verscheen :

Op dan, en grysaerds, en mannen, en knapen!
Zonen van 't Noorden in helden herschapen,
  Sluit uw gelederen duchtig in een!

Tallooze benden bezoed'len uw beemden :
  Toont u, Germanen, der Vaderen waerd;
Wraekt den onzinnigen uitval der vreemden,
  Stryd voor uw leven, uw vryheid, uw haerd!
Treedt in ons midden, bevallige scharen :
Stemt uw gezang by het spelen der snaren,
  Voedt gy het krygsvuer dat reeds in ons blaekt;
Eerst zal de vyand ons bolwerk vertrappen,
Eerst zal hy over ons ligchamen stappen,
  Voor hy uw vrouwengelederen naekt!

Eer zal de tyd onzen stamboom vernielen,
  Eer sleepe ons 't wisselend noodlot ten val,
Dan een Germaen voor den vreemdeling knielen,
  Dan een Germaen zich vernederen zal!
Eer moog Germanje ons ten grave verstrekken,

Eer moog zyn puinhoop ons beenderen dekken,
Dan ons een heerscher ten dwingeland zy!
Eer zullen raven ons lyken verslinden,
Eer vliege onze asch met de stormende winden;
Slaef leve 't Zuide: het Noorde sterft vry!

Moedig Germanje, te wapen! te wapen!
Gord u het reuzenrappier om de leên,
't Pantser om 't lyf en 't helmet om de slapen!
Moedig Germanje, de vyand verscheen:
Op dan, en grysaerds, en mannen, en knapen!
Zonen van 't Noorden in helden herschapen,
Sluit uw gelederen duchtig in een!

Zoo klinkt de stem des krygs door de achtbare eiken henen;
Maer met zyn' laetsten toon is ook de nacht verdwenen,
En heeft voor 't uchtendrood haer schaduwe ingeruimd.
Het maenlicht daelt in 't nat dat op het Westmeir schuimt,
En de Oostkant ziet den gloed der purpren hemelkimmen.
Het vrouwen-, 't bardenkoor smolt weg in 't woud als schim-
En de opgetogen stoet trok 't hart vol krygsvuer heen. [men
Maer deelde Ambiorix dien vuer'gen yver? Neen :
Hy stemde niet in 't koor der vaderlandsche zangen ;
Zyne ooren wisten niet hun' schellen toon te vangen;
Een ander denkbeeld speelt hem toov'rend door het hoofd
En heeft in hem 't geluid van 't harpakkoord gedoofd :
Het is de priesterin : nog heeft hy haer voor oogen;
't Is Brenda : heeft de droom zyn heugenis belogen?
Neen; 't is dezelfde maegd die voor zyn spond verscheen
En de eigen sluyer dekt hare uitgeschoten leên;
't Is de eigen tred die hem by 't droomen tegensnelde,
't Is de eigen spraek die hem een dreigend noodlot spelde.
Welk is de drift die hem door 't kloppend harte jaegt?
O ja, hy zie nog eens de hemelschoone maegd;
Nog eens de godspraek uit haer rozenmond vernomen,
En zich met haer gewiegd in zachte liefdedroomen!

Ja, liefde is 't stroomend vuer dat hem de borst verslindt,
Geen ander driftgevoel; hy zag haer — en bemint!

Gelyk een onvermoeide, op buit verhitte jager,
De vlugge hinde volgt en opspoort in haer lager,
Zoo spoedt Ambiorix met onvertraegde schreên,
Naer 't stille boschverblyf der priesterinne heen.
Dolzinnig was het wit dat derwaerts hem geleidde:
Snelvoetig drukt zyn spoor de onmeetbaerheid der heide
En harder slaet de pols by 't hygen van de borst,
Als of zyn jagtend hart naer zielsveraed'ming dorst.
Hy nadert. — Reeds ontwaert zyn oog de groene toppen
Der eiken, en hy voelt den boezem feller kloppen:
Daer ligt het, Wodans hof, en 't hem geheiligd oord,
Dat nimmer 't schendig spoor eens ongewyden stoort.
Maer 't houdt in zyn gewas een teedre maegd gesloten;
Dit is den held genoeg, en, ylings toegeschoten,
Als aengedreven door den prikkel zyner min,
Trekt hy het grootsch verblyf der Noordsche Goden in.

Wat schudt het eikenloof, met uchtendrym dooraderd,
Den zilvren pareldrop van 't malsch doordauwd gebladert'!
Wat kweelt de voog'lenzang een zoete melody!
Verdiept in liefdedroom en zachte mymery,
Doorkruist Ambiorix de lommerryke dreven,
En vuriger dan ooit voelt hy zyn min herleven;
Maer waerom blyft de held op eens getroffen staen?
Zie, uit de donkre schaeûw der statige eikenlaen,
Klaert voor zyne oogen 't blank van 't sluyergaesgewemel,
En onder 't gaesdoek schuilt voor hem een aerdsche hemel!
Wat is het maegd'lyn schoon! maer heeft hy ook misschien
In haer een boschgodinne, en Herta zelf gezien?
Hy deinst verbleekt terug en zoekt zyn wezenstrekken,
Voor 't bliksemend gelaet der schrikgodin te dekken;
Zy nadert..... o hoe zacht, hoe roerend klinkt haer stem
Den jongen held in 't oor, en Brenda sprak tot hem:
« Waerom, Ambiorix, het tempelwoud ontheiligd,
Dat me onder zynen schut voor 's menschen oog beveiligt?
Wat roekeloos bedryf, o Noordman, spoorde u aen?
De doodstraf volgt welligt uw schendig onderstaen:
Spreek! zyt ge zonder vrees, of welk is uw betrouwen? »
En hy hervatte: « o Schoonste en edelste aller vrouwen!

(Zoo gy geen Walkyrie in dees gedaente zyt,)
U zocht ik, priesterinne, aen Wodans dienst gewyd!
Ja, roekloos was de stap dien 'k tot myn doelwit waegde,
Maer vurig ook 't gevoel dat door myn boezem jaegde,
Hoe lang door 't noodgeschrei van 't Vaderland gesmoord.
ô Brenda, ja ik heb uw tooverstem gehoord,
Schoon vreeslyk, toen zy my eene onheilbron verkondde;
Maer nu, nu opent zich op nieuw de zielewonde,
Sints ik uw vrouwenschoon, o reine maegd, aenschouw.
Ik zwoer u in myn hart eene onverbreekbre trouw:
Een teeder woord van u kan weêr dit hart verblyden;
Heb, Brenda, met myn liefde een minzaem medelyden,
Heb medely!» Maer zy hernam met meerder klem:
« 'k Ben Wodan toegewyd: myne een'ge liefde is hem,
En Brenda kan voortaen geen' sterv'ling meer behooren;
Zy heeft den dondergod haer maegdom toegezworen,
Haer hart eerbiedige en bewaer' dien dueren eed;
En gy, Ambiorix, die 't stout bestaen vermeet,
Vrees eenmael, ach, te vroeg, die liefdevlam te boeten!
Vlied heen!» Maer hy, hy stortte op eens aen 's maegd'lyns [voeten:
«Ach (riep hy), neen, verstoot de vuerge liefde niet,
Die een ontzinde vorst, om weêrmin smeekend, biedt!

ô Ja, 'k ontvlieg dit oord.... Maer neen, wy vlugten beiden!
Kom, teêrbeminde, ik zal uw' zwakken stap geleiden,
U voeren in een oord waer zuiv're liefde woont,
Waer eens myn vaderheil uw moedervreugde kroont.....
Maer neen, wat zeide ik?... Ach! een god op my verbolgen,
Mogt ons benyd geluk met wederwraek vervolgen!
Neên, blyf, o priesterin; ik vliede alleen, ontzind!
Maer voor 'k u laet, ach! zeg... zeg dat ge ook my bemint! »

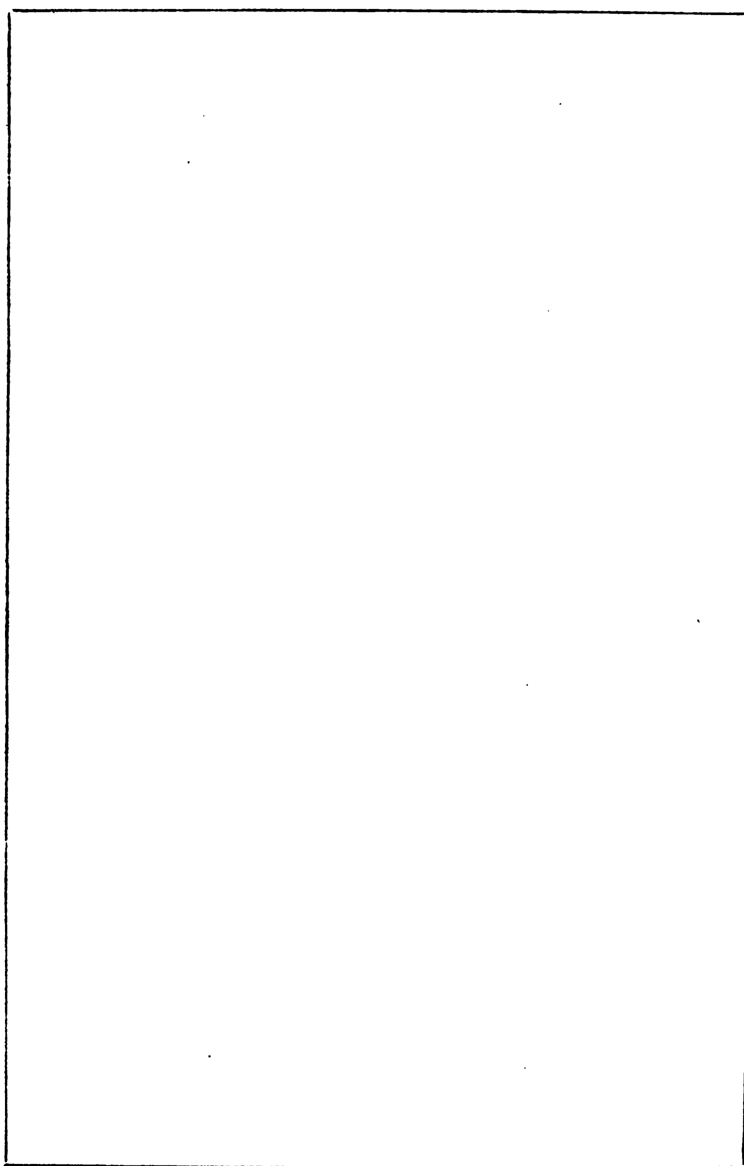
Zoo sprak de held, en zy, zy wankelde in gepeinzen;
Maer langer kon zy niet 't geschokt gevoel ontveinzen,
By 't zacht: « Ja, 'k min u! » dat haer rozenmond ontvlood,
Terwyl Ambiorix haer in zyne armen sloot.
Lang bleef hy zyn geliefde aen 't kloppend harte hangen;
Lang bleef zy haer beminde aen haren boezem prangen,
Lang hield zy 't heldenhoofd op haren schoot gesust:
Ja, roerend was die stond van woel'ge zielerust,
Waer niets de stilte brak dan 't spoedend ademhygen;
Schoon was dit oogenblik van al te sprekend zwygen!
Maer eindlyk wringt de maegd zich uit zyne armen los,
En spreekt, terwyl een warme en zachte minneblos

Haer bleeke wangen kleurt: « Ga, vlied dees heilige oorden.
Die voor eene eerste reis de tael der liefde hoorden;
Ga dan, Ambiorix, en gesp uw heldenzwaerd:
Toon u, by 't dapper feit, den roem der Vaedren waerd;
Ga, 't uer is daer: de dag van wraek is opgerezen!
En ik..... ik zal voor u een teedre zuster wezen;
Meer is my, priesterin des dondergods, ontzegd:
Ga dan, en voer den stryd voor Vaderland en Regt! »

Dus luidde hare stem; zy hield de vochtige oogen
Een wyl nog roerend op zyn blikken neêrgebogen;
Een wyl nog sloot haer arm den schoonen Noorderheld,
Als de olm den wingert, aen haer boezem vastgekneld;
Een wyl nog..... en zy was door d' eikenlaen verdwenen!

En hy? hy trok naer 't veld der legertenten henen,
Het hart getroffen, diep ontroerd en overmand,
En kampte een langen stryd voor liefde of vaderland!

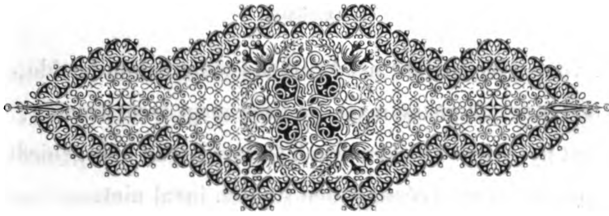
VIERDE ZANG.

Op, Noordmansheir! wie zal uw kracht beteugelen,
Breek, als de noorderwolven, op hen los.

P. Van Duyse, *Reinier en Albrade.*

Heft aan, ô Wodans harpenaren!
't Geldt de eer van d' ouderlijken grond.

Helmers, *de Holl. Natie.*

VIERDE ZANG.

De Roomsche legerschaer verscheen en zegevierde;
Zy stak den trotschen kop hoogmoedig op, en zwierde
Den standert van geweld en dwinglandye in 't rond.
Maer zy die 't heilig regt der vrye volken schond,

En voor wier adelaer het kruipend menschdom beefde,
Vond hier ook geene magt die hare magt weêrstreefde;
Want hy, wiens kloeken arm 't Germaensche heir gebiedt,
Is moed'loos en weêrstaet den stouten inval niet.
Hy ligt op 't legerbed in zwaer gepeins bedolven,
En, even als 't gespoel van de ebbe en vloed der golven,
Zoo stroomt het denkbeeld door zyn hers'nen heen en weêr:
« Sta op (roept hem de stem van 't Vaderland)! en keer
Het woeste beulenrot van 's vyands rooversbenden!
Zie op myn jamm'ren neêr, zie neêr op myne ellenden:
Zie hoe myn maegdenbloem zich op haer' stengel boog!
Ja, 'k hief in vroeger' tyd den schedel fier omhoog;
Toen was de starrengloed die om myn slapen gloorde,
Het schittrend zinnebeeld van 't reine en vrye Noorde;
Wee hem, wiens vuige hand die kroon had aengeraekt,
Door 't eeuwig heldenslacht van 't Vaderland bewaakt! [den!
Thans heeft een wreede hand dien maegdenkrans geschon-
Zie my verscheurd, verguisd; toon, zoo gy kunt, myn won-
Zie my vernéderd en in bloedig slyk vertrapt! [den;
Is dan, Ambiorix, de moed in u verslapt?
Is hy niet meer, de moed, dien ik u vroeger kende!
Sta op, en teister wie Germanjes erfdeel schende!

Sta op, o held, en wreek den hoon my aengedaen! »
Dan zag hy Brenda, en haer stemme sprak hem aen :
« Verdryf, o held, de smart die u den boezem griefde :
Hoe, geeft gy niet gehoor aen de inspraek van de liefde
Die ons bezielt? de min heeft afkeer van het bloed
Op 't oorlogsveld gestort : haer werk is zacht en zoet.
Zal 't stael des vyands u voor myne liefde sparen?
Kom, vlied de onzekerheid der oorlogskansgevaren;
Kom, welbeminde, en stil het leed dat ik verduer :
Kom weder aen myn zy', by 't lieflyk avonduer
U naest my op het dons van 't mosbed nedervlyen,
En deel met Brenda 't heil der minnekozeryen,
Als hare blanke hand uw' blonden hairlok streelt,
Terwyl het vooglenkoor een lied van liefde kweelt.
Kom aen heur voet een kroon van mirt en rozen vlechten :
Gevaervol is de stryd der bloedige gevechten,
Onzeker is het lot dat u in 't slagperk wacht,
Maer 't heilgenot dat u by Brenda tegenlacht
Is zoet, hoe vaek herhaeld, by 't onverpoosd genieten :
Kom in myn hartewonde uw woordenbalsem gieten;
Vreest gy de pylen die de god der minne schiet?
Wel dooden zy de ziel, maer treffen 't ligchaem niet. »

Zoo komen Vaderland en liefde hem te binnen,
En kwellen beurtelings de moegedachte zinnen
Van hem wien Vaderland of min den zeeg betwist;
Wat heeft in 't heldenhart dien zwaren stryd beslist?
Sta op, Ambiorix, en rigt de peilende oogen
In 't roodgekleurd verschiet der zwarte hemelbogen :
Ontdekt gy daer de vlam die laeyend opwaerts ryst
En op het duister vlak der wolken licht? Zy wyst
U 't legioenenspoor der hongrige Romeinen;
Het is hun legerplaets; het zyn hun nachtwachtseinen;
't Is Atuatuca dat daer zyn schans verheft.

Dit is het wat uw' blik, ô dapper krygshoofd, treft
En in uwe oogen 't vuer des oorlogs doet ontvonken!
Het breede slagzwaerd heeft in 't zonlicht uitgeblonken;
Gy houdt zyn stael naer 't kamp der Romeren gerigt
En met den trek van spyt en woede op 't aengezigt
Roept gy uw benden toe : « Op, dappre Noordermannen!
Laet ons een' yz'ren band om deze volkshoop spannen;
De Roomsche legermagt zy van ons erf gevaegd!
Vernielen wy het rot dat op Germanje graegt,

Maer wiens triumfgeschal niet eer door 't luchtruim klinke,
Voor onze boôm het bloed des laetsten Noordmans drinke,
Zóó, als by 't dof gedreun van 's vyands legerval,
De grage Vadergrond zyn bloedstroom zwelgen zal!
Maer neen, waerom 't getal van Wodans trouwe kinderen
By slag op slag met dat van 's vyands benden minderen?
Neen, sparen wy ons bloed : geen woest geweld, maer list
Sta ons ter hulp; met haer het rot ons erf betwist! [moeden:
Geen krygsgeschreeuw verleen' zyn' argwaen 't minst ver-
Niets doe hem ons besluit, ons byzyn zelfs bevroeden :
Maer vóór het morgenlicht zyn toorts in 't Oosten vest',
Dan lokke een looze strik den aed'laer uit zyn nest;
Dan zullen wy op 't schuim van Rome's strydcohorten,
Als raven op hun' prooi, met dubb'le woede storten,
Terwyl de vlam hun schans tot asch en puin verslindt,
Waeronder 't vreemd gebroed zyne eeuw'ge graven vind'!»

Zoo mogt het opperhoofd den moed der zynen wekken;
Zoo wist zyn kloeke tael het grootsch ontwerp te dekken,
En werd de grond gelegd van 't onvergeet'lyk feit,
In 't stille van den nacht beraemd en toebereid.

Ryze, Atuatuca, uw sterkte voor myne oogen!
Verhef in hechten schans uw bolwerk in den hoogen;
Toon my den aerden muer, den opgeworpen wal,
Die 't heir Barbaren uit uw vesting weeren zal:
Sabinus houdt zich daer met Cotta opgesloten;
Geen spoor ontdekken zy van noordsche bondgenoten;
't Is alles stil; 't is kalm en rustig om hen heen;
't Is alles even doodsch en uitgeleefd; alleen
Mag soms een zoet geluid de zuchtende echo stooren:
Het is de veldschalmei, het schallen van den horen
Des boschbewoners, die de tamme kudde hoedt,
Maer Cotta, in den kryg en oorlogslist gevoed,

Houdt zich in acht en schuilt vóór 't onweêr los mogt breken.
Zoo heerscht een bange stilte in de open luchtruimstreken,
Die 't statig wolkenkleed te zamen schroeft, en broeit,
Voor 't schriklyk onweêr dreigt, breekt en verdubbeld loeit.
Zoo vreest de veldheer ook een plotsling onweêrbraken,
En blyft den sterken wal met dubble zorg bewaken.

Wie biedt zich in het kamp des Roomschen legers aen?
Het is een forschgespierde en reuzige Germaen :
Hy geeft zich voor als door Ambiorix gezonden ;
Hy zou het legerhoofd een groot geheim verkonden,
En door een wachttroep in Sabinus tent gebragt,
Sprak hy : « Heil u! gy hebt een' vyand hier verwacht,
Maer 't is een bondgenoot, een afgezant van vrede.
Dit deelt u 't opperhoofd der Eburonen mede :
Vóór nog de derde dag in 't Oosten opengaet,
Bedreigt het Roomsche heir een loos en snood verraed.
Hebt gy de wapenklank der Gallen niet vernomen?
Is niet hun oproepkreet, hun bond, tot u gekomen?
Vóór nog ten derde mael de morgen ryzen zal,
Omsingelt eene horde uw' onbeschutten wal.

Het zyn op bloed en roof, op wraek verhitte scharen;
Groot is hun krygerstal : 't zyn duizenden barbaren;
Induciomar voert hun kloeke benden aen.
Zult gy, hoe dapper ook, hunne overmagt weêrstaen ?
Neen : 't Gallenbondheir breekt en overspoelt uw dyken,
En in den bloed'gen stryd zal Romes moed bezwyken.
Trek dan, o legerhoofd, de onveil'ge vesting uit,
Vóór u 't barbarental een' zeekren aftogt sluit.
Hier helpt geen dralen, geen besluitloos overwegen :
Zie, 't kamp van Cicero is 't uw nabygelegen;
Vlugt Atuatuca; trek derwaerts heen; verlaet
Dees legerplaets, wyl u de vlugt nog open staet.
Dit is het, dapper hoofd van moedige oorlogshelden,
Wat vorst Ambiorix my lastte aen u te melden.
De vrede zy met u! » — Zoo sprak hy en trok heen,
En liet 't vyandig rot met hoop en vrees alleen.

Groot was de warring in het kamp van 't Roomsche leger :
Een akelige schreeuw van woede en wanhoop steeg er
Door de geleedren heen en voer van rei tot rei;
Verslagenheid verhief een bitter klaeggeschrei

Dat zelfs geen flaeuwe schyn van hoop op redding lenigt.
Maer Cotta heeft den raed in zyne tent vereenigd,
En in zyn midden treedt Sabinus met het woord :
« Gy hebt het zeggen van dien vreêgezant gehoord,
En wat Ambiorix ons door zyn mond deed melden,
Romeinen; o! indien myn raed by u mag gelden,
Niet hier dan wachten wy de Noordsche benden af,
Maer kiezen 't open veld; en 't zy dan graf voor graf,
Is 't beter nog 't geluk der oorlogskans te wagen,
Dan hier de schande van 't barbarenjuk te dragen,
Of weêrstandloos vermoord, ons heir verdelgd te zien!
Welaen dan, moed gevat en hoop gevoed! misschien
Gelukt het ons het kamp van Cicero te halen :
Duer zal de vyand dan het trouwverbond betalen,
Dat hy ons plegtig zwoer en zoo meineedig brak! »
Maer 't woord van Cotta viel hem in de rede en sprak :
« Waerheen toch wil uw dwaes en roekeloos vertrouwen,
Sabinus? hoe, gy kunt op 's vyands eerwoord bouwen?
Wat geeft me Ambiorix en zyn Germanen! neen :
Zoo iets myn hoop nog sterkt, het is myn zwaerd alleen.
Zult gy geen goede trouw van schendige eedbreuk scheiden?
Hoe toch! wy zouden ons ten aftogt voorbereiden,

En door een woeste hoop Barbaren overmand,
Ons werpen in den strik die zyne loosheid spant!
't Zy niet gezegd dat wy door onbeschaefde horden,
Verlokt, misleid, verrast en overrompeld worden!
Neen : houden we ons in 't slot der vestingwerken schuil,
En slepen wy den wolf in 't net van eigen kuil.
Moed en beleid zyn ons : hun slechts verraed en lagen;
Laet ons den ouden roem van 't oude Rome schragen,
En toone (wil 't het lot), ons bloed het vloekgespan,
Dat Rome wint of sterft — maer nimmer vlugten kan! »
« Wat spreke ik langer nog (voer hem Sabinus tegen)!
Heeft niet uwe uitspraek reeds 't instemmend ja verkregen?
Gy wilt het zoo! wel aen, ik schort myn oordeel op :
Geef eigenzin gehoor en goeden raed den schop!
Kruip dan lafhartig weg; schuil achter sterke wallen;
Wacht tot de vyand u verwoed op 't lyf komt vallen
En, honend, u zyn knods en byl ten bodem slaet,
Of hongersnood u vell'! maer gy, o Cotta, staet
Voor de uitkomst in! en ik..... 'k verlaet uw legervanen;
'k Zal, 't lemmer in de vuist me een' vryen doortogt banen
Door 't Gallen-leger; vyf cohorten volgen my
Op 't spoor van eere na; wy zullen niet als gy

Den vyand 't Roomsche bloed ten vuigen losprys geven :
Ja, sterven kan ik ook : maer wil dan roemryk sneven ! »

Lang werd door Cotta en Sabinus 't pleit betwist;
Maer 't dof gemor dat door de rangen loopt, beslist
Meer dan 't geen Cotta's woord ter hoede en zorg mogt uiten,
En deed den raed 't vertrek van 't kleine heir besluiten.

Heb spoed, o Rome, en plooi de veil'ge tenten op !
Verlaet uw legerplaets en vang u in den strop
Dien u 't Germaensche hoofd met looze krygslist spande;
Heb spoed ! want nog een wyl, en de onherstelbre schande
Der nederlaeg, bevlekt uw' trotschen adelaer;
Heb spoed! hervoort, hervoort, o kleine krygersschaer !
Ambiorix beloert en wacht u in zyn lagen :
Een duere rekenschap zal hy van Rome vragen ;
Verdubbeld boet gy hem den zege van weleer,
En schrikk'lyk ploft zyn wraek op uw geleed'ren neêr !

Toen, Atuatuca, uw wallen uitgevaren,
Trok 't kleine legioen ontmoedigde oorlogsscharen

Langs de enge vlakten heen in 't heur belaegde dal.
Maer, als het treffen van den snellen bliksemval,
Maer, als de lavavloed, gebarsten uit den krater
Des vuerbergs, als een stroom van overzwalpend water,
Zoo stortte Ambiorix van zyne bergen neêr
Op de achterhoede van 't verslagen Roomsche heer.
Toen liet de Noordman 't sein des bloed'gen aenvals hooren:
Toen ving een slagting aen verwoeder dan te voren :
Want elke noorderpyl, die snorde van den boog,
En elke werpspies, die door zyn geleedren vloog,
Was zend'ling van den dood en klaerde 's vyands benden;
En elke speer doorreeg het zwak der yz'ren lenden,
En elke zwaerdslag boorde een' Romer in den grond,
En elke bylhouw kloofde een breede en diepe wond,
En elke knodsval beukte en bryzelde de hoofden
En spatte stroomen bloeds; de zegekreten doofden
De stem der wanhoop van het aek'lig moordgeschrei.....

En alles zweeg weêr in de treurige vallei :
Slechts werd de zang gehoord van Wodans harpenaren,
En 't dondrend zegelied klonk bruisend van de snaren :

'T Vaderland
Zag zyne immervrye beemden
Door de horden van de vreemden
Overmand;
Maer de kind'ren van het Noorden,
Stonden hen te weer, en boordden
Ze in het zand.

Op het veld
Rukten onze dapp're scharen,
Als het golven van de baren
Toegesneld;
En, den vyand aengevallen,
Hebben wy zyn duizendtallen
Niet geteld.

'T Hoerra rees
Uit het midden onzer horden,
En de scherpe pylen snorden
Van de pees;

En de bleeke vyand gilde,
En door zyn geleed'ren rilde
Bange vrees.

Met het zwaerd
Volgden wy hem in de lenden,
En wy hebben zyne benden
Dungeklaerd;
En by 't stormend achterjagen,
Hebben we onze drokke slagen
Niet gespaerd.

Maer verwoed
Stoven wy zyn drommen tegen,
En wy doopten onzen degen
In zyn bloed;
En de hongerige raven,
Hebben met die Zuiderslaven
Zich gevoed.

'T Smeekend woord
Voer met hen ten grave mede;
Want wy hebben hunne bede
Niet verhoord;
Maer by 't woedend slagverhaesten,
't Vuige rot, tot op den laetsten
Uitgemoord.

In het hoofd
Joegen wy ons duchtig wapen,
En wy hebben hen de slapen
Doorgekloofd;
En by 't spaend'rend hersenklouwen,
Hun den schedel afgehouwen
En ontroofd.

't Bloed gespat
Hebben toen Germanjes wrekers,
In de holle schedelbekers
Opgevat;

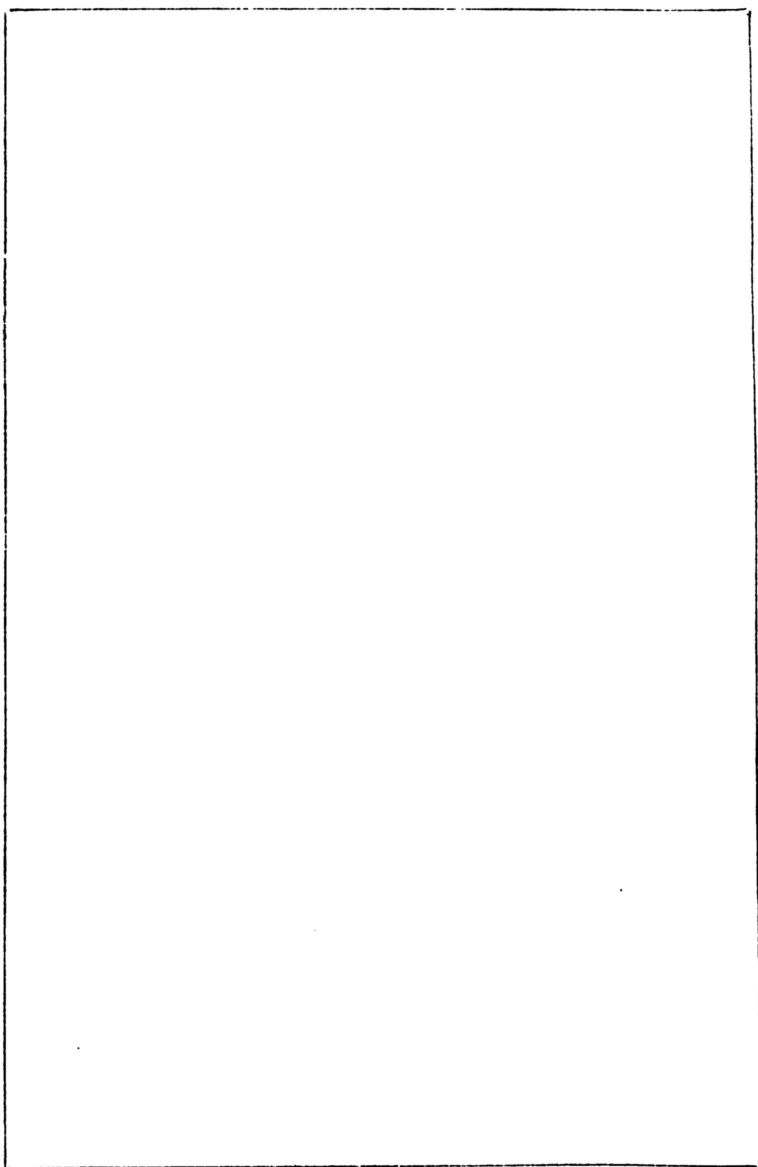
En by 't schel triumfverheugen,
Zwelgden zy met volle teugen
'tSchuimend nat.

Bly geschal
Dreune langs de vrye velden!
Schimpt den vyand, dapp're helden,
By zyn' val!
Vreest niet dat hem 't schel geklater
Van ons dond'rend vreugdgeschater
Wekken zal.

Want hy slaept:
Ja, hy slaept den slaep der dooden;
Hy is onder de aerdsche zoden
Weggeraept;
Duizend stonden! duizend vielen!
De afgrond heeft hun zwarte zielen
Ingegaept.

Eer en lof
Zy u, moed'ge Noorderscharen,
Wien het slagzwaerd der Barbaren
Doodend trof!
Want by 't daev'rend nedervallen,
Slikten 's vyands legertallen
Ook het stof!

Wodan loont
Wie op 't bloedig veld mogt sneven,
Daer 't onsterf'lyk heldenleven
Hem bekroont,
En hy boven 't stargewemel,
In Walhalla's wolkenhemel
Eeuwig troont!

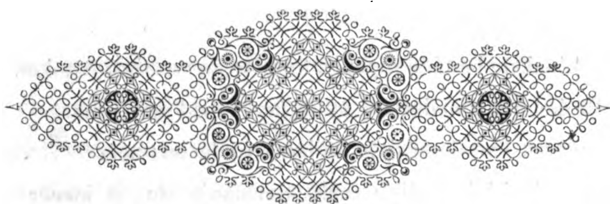
VYFDE ZANG.

Mijn jongst gevoel is haat voor elk Romein geweest.

R. Feith. *Hannibal.*

On dit qu'en les voyant couchés sur la poussière,
D'un respect douloureux frappé par tant d'exploits,
L'ennemi, l'œil fixé sur leur face guerrière,
Les regarda sans peur pour la première fois.

C. Delavigne. *Messéniennes.*

VYFDE ZANG.

De faem blies duizendvoud het zegelied in 't ronde,
Dat de overwinning aen 't Germaensche volk verkondde
En ook tot Cesar kwam : een koude huiv'ring liep
Het Roomsche legerhoofd door de aed'ren heen ; hy riep

Zyn kloekste benden zaem en knarste, in woede ontstoken :
« De hoon der nederlaeg zy in hun bloed gewroken !
De wraek van Cesar dale op hunne schedels neêr !
Maer schriklyk zy die wraek, Germanje ! Ja, ik zweer
Het op uw hoofden, by den God des krygs, vermeet'len !
Niet langer zal by u het beeld der vryheid zeet'len,
Niet langer zy Germanje in ketenen geboeid !
Neen, 'k zweer het : zyt noch vry, noch slaef; maer uitge-
Op dan, te wapen, o myn legioenenscharen ! [roeid.
En onverbiddelyk, als zy voor de onzen waren,
Zoo storten we op Germanje ook onverbidd'lyk neêr :
Verwoesting baen' den weg aen 't plondrend roomsche heer;
Verdelging wyze hun het spoor van onze stappen;
Geen hunner moge aen 't zwaerd van Romes wrake ontsnap-
De grond, die thans het rot der noorderwelpen draegt, [pen :
Zy omgewroet en door onze armen reingevaegd !
Breek los dan, Rome, en ruk den stamboom der Barbaren
Tot op de wort'len uit : geen medelydend sparen !
Neen, geen genaê voor hem die geen genade schonk ! »

Zoo sprak hy, Cesar, en zyn moedige aenspraek klonk

Door de geleed'ren heen en stookte 't krygsverlangen;
Een kreet van wederwraek steeg door de roomsche rangen;
Hy brandde hun het hart en bragt den moed ten top;
En Cesar voerde 't heir ten zegekampstryd op,
En leidde, zelf aen 't hoofd der legerschaer gestegen,
Zyn legioenental den reuzenvyand tegen.
Maer ook Germanje waekt en torscht de legervaen:
Neen, de overwinning zal haer kind'ren niet ontgaen;
Nog is de Noordman van het moorden zegedronken;
Hy voelt de zucht naer roem in 't edel harte ontvonken,
En met een hoop, die nog de vroeg're zege voedt,
Rukt ook Ambiorix den Romer te gemoet.

En met den eigen moed en hoop in 't hart, zoo trokken
De beide legers op, en by het eerste schokken
Van stael op stael, doorgalmt een naer gehuil de lucht:
De vyand stuift verward uit een: de Romer vlugt,
Hy vlugt, en schuilt en sterkt zich achter zyne wallen;
Den kleinen aerden muer omsing'len duizendtallen,
En duizend ladders zyn ter storming ingehaekt.
Maer zie, daer opent zich de vestingpoort, en braekt

Hare opening het puik der roomsche strydcohorten
Als woeste golven uit : zy schieten toe, zy storten
Met woede in 't midden van 't verbysterd noordsche heer.
Nu schiet de moed te kort, nu helpt geen stryden meer;
Verstrooid, verwilderd zyn Germanjes kloeke benden,
En Rome spoort hen op met 't slagzwaerd in de lenden,
En toen de nachtschyf aen de Westertransen klom,
En met haer' zilv'ren gloed op de effen vlakten glom,
Bescheen zy 't schriktooneel der bloedige oorlogsvelden,
Bezaeid met 't overschot van de ingeslapen helden!

En Rome ook rustte en sliep, vermoeid van roof en moord.

Heeft niet één kreet de rust van 't heilig woud gestoord?
Neen; stilte heerscht in 't loof der statige eikentwygen;
Een stem, één stem alleen verbreekt het doodsche zwygen:
't Zyn Brenda's klagten; zie, zy dwaelt de bosschen rond,
En werpt een' doffen blik neêrslagtig op den grond.
Zoo keert zy daeg'lyks in den schyn van 't maenlicht weder;
Dan vleit zy zich op 't mos van 't bloementerpje neder,

En klaegt zy heure smart, terwyl haer zwakke hand
De brooze snaren van den gouden citer spant :

o Heilige, ondoordringbre blaêren!
U wyde ik 't lied dat van myn snaren
Zucht;
o Reine akkoorden myner smarte,
Geeft aen myn diep gefolterd harte
Lucht!

Waer zyt ge, o puik der noordsche helden?
Waer zyt ge langs het ruim der velden
Heen?
Zoo vaek als Freya's avondglimmen,
Door 't neev'lig vlak der hemelkimmen
Scheen,

Zoo vaek was 't angstig ondervragen,
Dat heur de stemme van myn klagen

Bragt;
Want by het ingespannen luist'ren,
Spreekt my geen stemme door den duistren
Nacht;

Dan 't zachte murm'len van de stroomen,
Dan 't koeltje dat door de eikenboomen
Schiet;
Maer wat het somber zwerk mogt stooren,
ZYN zoete stem komt tot myne ooren
Niet.

En telkens als het maenlicht schyne,
Weêrgalmt myn zang, verhef ik myne
Stem;
En aen de Nachtgodinne klaeg ik,
En aen de staem'lende echo's vraeg ik
Hem:

« Ambiorix, keer uit den stryde;
Kom, leger u aen myne zyde
Neêr;
Kom, smaek, na woedende oorlogsvlagen,
Het heilgenot van vroeger dagen
Weêr!

Laet weêr myn aêm den adem vangen,
Die myn betraende en bleeke wangen
Kust;
Kom, vlei u op de bloemenzoden.....
Of smaekt gy in het ryk der dooden
Rust? »

« Rust! » Laet slechts de echo zich ontglippen,
En 't antwoord sterft op hare lippen
Uit;
Dan dwael ik door de heil'ge wouden
En breek de snaren van myn gouden
Luit;

Dan stroomt my 't bloed in de aed'ren sneller;
Dan jaegt 't gefolterd hart by feller
Klop;
Dan treur ik eenzaem door de lanen
En los myn zang in heete tranen
Op.

Tot dat, met weêr verjongde glansen,
Zich Freya aen de hemeltransen
Plaetst,
En de echo weêr met nieuwer klemme
De zangen van myn treur'ge stemme
Kaetst!

Zy zong, en 't harpenspel herhaelde deze zangen;
Maer de echo wist alléén die toonen op te vangen
En bragt den galm haer weêr van 't klagend minnelied.
Een weemoedstraen die aen heur oog ontviel, verried
Wat onverduerbare angst, wat pynelyke smarte
Er omwoelde in het diep van 't rustloos vrouwenharte;

Neen, langer staet heur ziel de onzekerheid niet uit!
Neen, onherroep'lyk vast is 't opgevat besluit :
Zy zal, zy, priesterin van Wodan's boschaltaren,
Op 't spoor van haer' geliefde in 't vlak der velden waren,
Tot dat haer ongeduld den minnaer weder vindt,
Die zich haer hart verkoor en dien haer hart bemint;
Of, — moet ze een droef verlies, een' broederdood beweenen,
Dan zal de nacht des grafs weêr HAER aen HEM vereenen!

En hy?... hy zat in 't hol der donk're legertent :
Verslagenheid stond op zyn bleek gelaet geprent;
Op 't bleek gelaet, dat als de spiegel van zyn harte,
Het blykbaer teeken droeg van diepgevoelde smarte
En 't voorhoofd rimp'len deed by 't mart'len van de ziel.
De zware zucht die aen zyn breede borst ontviel,
Getuigde van zyn bang en afgetobt geweten.
Zyn wapenrusting lag ver van hem afgesmeten,
En, 't neigend hoofd geleund in de open palm der hand,
Herdacht hy 't droevig lot van 't dierbaer Vaderland :
« Waer zyt ge, o vrome stoet, heldhaftige oorlogsscharen?
Uwe een'ge steun, Germanje, is met hen heengevaren;

Verlaet my, schimmen van een ydel droombedrog!
My werd de zege ontzegd : wat hoop ik, arme, nog?
Neen, 't is my niet gegund in de uitkomst nog te hopen :
Ambiorix staet slechts een schandig vlugten open :
Hy vlugte en zoeke een oord dat hem ten schuilhoek strekk',
En 't Eburonen hoofd aen Rome's wrake onttrekk'!
U zeg ik dan vaerwel, myn Vaderland, myn leven!
Germanje, dat my 't leed van 't aenzyn hebt gegeven
En my 't gestoelte waert op 't welk ik troonend zat,
Vaerwel! gy waert my eene onzael'ge bakermat,
Maer zult myn zwervende asch niet in uw' schoot begraven.
Vaert wel, myn makkers, ingeslapen Noorderbraven!
Rust zacht in de aerde van den ouderlyken grond;
En ik..... ik draeg myn wee op vreemden bodem rond,
Waer 'k eenmael ook een graf na 't zwoegend leven vinde!
En gy, o Brenda, myn geliefde en ziels beminde,
Gy ook, vaerwel dan! Neen, de dagen zyn voorby,
Die dagen van geluk, dat ik aen uwe zy',
Gezeten in de schaûw der heilige eikenboomen,
Een duerzaem heilgenot van liefde en roem mogt droomen.
Vaert wel, gy allen aen myn weenend hart verpand!
'k Verlaet den dierb'ren grond van 't heilig Vaderland;

Germanje, ja ik zal my aen uw erf ontscheuren;
'k Zal op den bouwval van uw bloed'ge puinen treuren,
Tot weêr de vryheidsdag kieme uit dien slavennacht.
Op dan, Ambiorix, uw noodlot zy volbragt! »

Toen hief de Noorderheld zyne eertyds vonk'lende oogen,
Maer thans door ramp gedoofd, zoo treurig in den hoogen;
Zyn' doffen blik ontviel een bittre wanhooptraen;
Toen vatte weêr zyn hand 't verworpen lemmer aen...
Maer op dien oogenblik, als voelde hy zyn krachten
En wat het vaderland nog van dien arm kon wachten,
Riep hy in geestdrift uit: « Neen, eer en pligt gebiedt!
Neen, heil'ge vadergrond, uw kind verlaet u niet!
Zoo lang my 't noorderbloed in 't harte niet zal stremmen,
Zoo lang myn sterke vuist het wrekend stael zal klemmen,
Zy 't niet gezegd dat ik voor Rome's aed'laer wyk';
En 't zy ik roemryk winne of in den slag bezwyk',
't Is beter voor myn haerd den heldendood te sterven,
Dan op den vreemden boôm als balling rond te zwerven,
En te overleven aen de schande van myn' val! »

Zoo sprak Ambiorix, en schaerde een klein getal,
Maer uitgelezen en beproefden om zich henen :
« 't Beslissend oogenblik, o makkers, is verschenen;
(Zoo klonk zyn tael) welaen, wat langer nog gewacht?
Ziet, Rome sluimert in het duister van den nacht,
Maer 't morgenzonnelicht zie haer niet meer ontwaken!
Hoort... 't onweêr buldert by 't verschriklyk donderkraken:
Maer sneller dan de snelgevallen hemelstrael,
Zoo treffe haer de kling van 't bliks'mend noorderstael!
Kom, volg my, moedig teelt van moedige Germanen :
Kom, laten we ons een' weg door 't roomsche leger banen,
Of dat zyne overmagt ons kleine schaer verdelg',
En 't Vaderland het bloed van vriend en vyand zwelg'! »

Toen toogde Ambiorix het slagzwaerd uit de schede;
Toen knielde hy en bad, en allen baden mede :
« Den heil'gen grond die ons, als zonen, 't leven gaf,
Hem vragen wy den zege, of in zyne aerde een graf :
De bloem der noorderschaer is in den stryd bezweken :
Gun ons, dat wy het bloed van onze broed'ren wreken,

Of, zoo ons 't moordend stael eens wreeden vyands doodt :
Grond van Germanje, ontvang uw kind'ren in uw' schoot !»

-8 8-

Verdubbeld huilt de storm in plassende onweêrsvlagen ;
De donder rolt en kaetst de steeds verhaeste slagen ;
De vale bliksem schiet de hemelkreitsen door
En licht de kleine bende een' weg ten strydperk voor,
By 't vaek herhaeld gesplits van 't schitt'rend wolkenbreken.
Nog is de rust het kamp der Room'ren niet ontweken ,
Maer schrikk'lyk is de val die d' eersten vyand wekt ,
Als hem 't germaensche stael op nieuw ter aerde strekt ,
En hy de sluim'ring ruilt voor eeuwigdurend slapen.
De alarmkreet ryst in 't kamp : « De vyand ! op, te wapen ! »

Maer 'tantwoord op dien kreet is 't bulderend geschreeuw
« Germanje! Ambiorix! » En briesschend als de leeuw
Verzendt de noorderheld zyn bliksemende slagen;
Tien makkers spoeden hem van achterna : zy jagen
Verwarring door het kamp, den vyand schrik op 't lyf.

Toen deed zich 't schouwspel op van 't ongehoord bedryf:
Reeds zyn de braven om hun legerhoofd gevallen,
Maer hy, Ambiorix, houdt staende tegen allen,
En 't roomsch gebroed springt toe en tegen hem alléén :
Maer 't slagzwaerd sterkt zyn vuist en bliksemt om hem heen,
En brokkelt op 't helmet en spaendert weg aen stukken;
En honderd slikken 't stof, en versche benden rukken
Den held te lyf, en hy, hy vat den strydbyl op,
En zwaeit hem door het ruim, en bryzelt hun den kop,
En beukt, en houwt, en klooft by 't spattend hersenspringen;
En 't groeyend aental sluit hem in zyne yz'ren kringen,
En hy herval den byl en slingert dien in 't rond,
En ploft en smakt hen neêr in 't bloedslib van den grond,
En vormt zich eene schans van afgemaekte lyken;
En nieuw'ren schieten toe, en nieuweren bezwyken,

En hem, hem ryst het hair op 't reuzenhoofd omhoog;
Een strael van wanhoop vlamt en vonkelt uit zyn oog;
Het doodzweet op 't gelaet, het bloedschuim op de tanden,
Tilt hy den rooden byl die glibbert in zyn handen;
De kniën plooyen zaem; o neen, hy kan niet meer!....

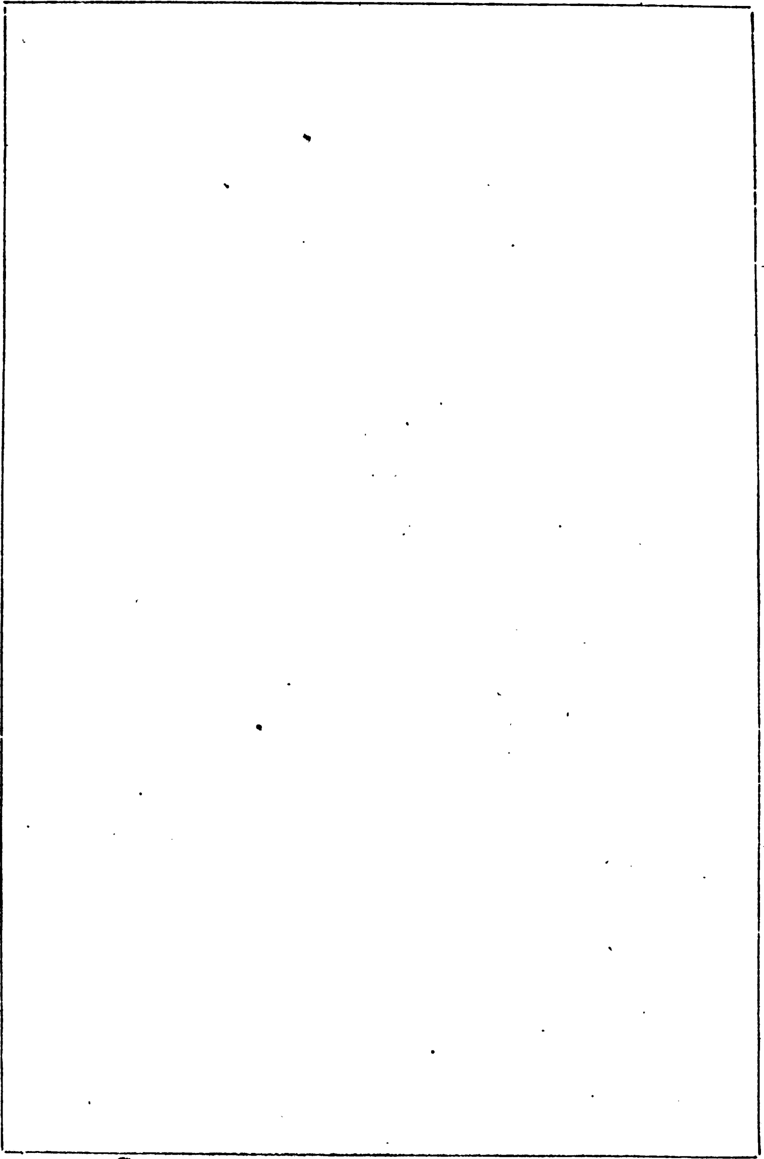
Wie toch, wie stort zich plots voor 's helden voeten neêr?
O 't is een zwakke maegd met bleekbeschreide wangen;
Zy laet de zwarte lok om 't hoofd verwilderd hangen;
De blanke sluyer vlot op hare schoud'ren heen,
En bang is heur gelaet: zy kan niet spreken, neen,
Maer gilt een' schorren schreeuw en strekt de tengere armen
By 't nederzygen uit, als bad zy om erbarmen.
Ja, 't is de priesterin die voor den Noordman schiet:
In zyn bedwelming kent of ziet de held haer niet;
Hy ziet den vyand slechts voor zyn verbysterde oogen:
Nog heft een laetst geweld den strydbyl in den hoogen,
En met een' laetsten houw die haer den schedel klooft,
Jaegt hy zyn minnares het yzer door het hoofd!

En op dien eigen stond, by 't vrees'lyk donderknallen,
Ziet hy op d' ouden eik het vuer des hemels vallen,
En by het schitt'ren van den langen bliksemschicht,
Erkent hy haer die aen zyn voeten zielloos ligt.
O, by dit bloedtooneel ontvalt de byl zyn handen! [den,
Hy voelt een' helschen gloed hem door den aêrstroom bran-
Hy zwymelt, wankelt, stort ten gronde — en ryst niet meer...

En Cesar naderde aen de spits van 't roomsche heer,
En met een kloppend hart doorzocht zyn oog de velden,
Bezaeid met 't overschot van zoo veel dapp're helden;
Met sidd'ring staerde hy die noordsche lyken aen:
Want op den kouden blik van iederen Germaen,

Stond nog den harden wrok voor elk Romein te lezen;
Een fiere grimmigheid brak op hun wreev'lig wezen;
Nog dreigend na den dood was hun verminkt gelaet,
En droeg de teekens van dien ingezogen haet.

En Cesar voelde een traen hem langs de wangen glyden;
En menig Romer sprak by 't zien van 't moedig stryden :
« Rust, ingeslapenen, en sluimert zacht in de aerd;
O dapp're heldenstoet, een beter noodlot waerd,
U wacht de vredeslaep in de ouderlyke graven.
Gy streedt voor 't Vaderland en stierft den dood der braven,
O edel nakroost van nog eed'ler voorgeslacht!
Ga, rust nu uit : gy hebt uw grootsche taek volbragt.
En gy, Germanje, die in hunnen strydroem deeldet,
En op uw' vruchtb'ren boôm een reeks van helden teeldet,
Zyt, als uw kind'ren, wars van vreemde heerschappy :
Zy waren VRY op aerde, en zyn in 't graf nog VRY!

TEREGTWYZING.

Aenteekeningen en ik zyn geslagen vyanden. Het gedurig aenhalen van en verzenden naer teksten, ontleend aen oudere schryvers welke weinigen meer lezen en enkelen verstaen, is, behalve dat het my overbodig voorkomt, meestal eene loutere pronkery van belezenheid en veelwetery, waerachter niet zelden het juist tegenovergestelde schuilt.

Ging ik ook aen dit euvel mank, dan had ik myn dichtstuk met een aenzienlyk getal aenteekeningen kunnen doorspekken. Ik heb my echter de moeite gespaerd van een twintigtal bladzyden daermede aen te vullen, en myne vrienden het genoegen ontzegt van ze *niet* te lezen; zulks wel om de hoogst eenvoudige rede, dat, wie by voorbeeld 't *Beschreven tal* niet begreep, het *Patres Conscripti* even min zou verstaen, en dat hy, wien het eerste duidelyk genoeg voorkwam, de tweede verklaring niet noodig had. Voor eerstgenoemden is en blyft myn gedicht een verhael aen de Vaderlandsche Geschiedenis ontleend; laetstgemelden zullen wel zien, zonder dat ik het aentoon, waer en in hoe verre ik van de historische waerheid ben afgeweken en my, ten behoeve der dichterlyke voordragt, het *quidlibet audendi* van den latynschen Parnaswetgever veroorloofd heb. Ik zou denken hen grof te beledigen, en de grondige kennissen van kundige mannen te kort te doen, met hunne Edelen die afwykingen onder de oogen te brengen.

DE SCHRYVER.

